

Nyere viden om nordiske unge uden uddannelse og beskæftigelse

En litteraturkortlægning

Helle Bendix Kleif og Adrian Elkjær Stallknecht

Nyere viden om nordiske unge uden uddannelse og beskæftigelse – En litteraturkortlægning

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7119-771-6

Forsidefoto: Ricky John Molloy/VIVE

Projekt: 301595

Finansiering: Børne- og Undervisningsministeriet

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Forord

Denne litteraturkortlægning skal bidrage til et projekt, der gennemføres af Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM), og som undersøger karakteristika og uddannelsesforløb blandt unge uden uddannelse og beskæftigelse – den såkaldte restgruppe. Unge i restgruppen defineres bredt som dem, der endnu ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, ikke er i gang med en uddannelse og ikke er i beskæftigelse. Baggrunden for projektet er, at der med *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* fra 2017 blev formuleret en ny uddannelsespolitisk ambition om, at alle 25-årige i 2030 skal have gennemført en ungdomsuddannelse, være i uddannelse eller i beskæftigelse.

VIVE har derfor undersøgt nyere forskningslitteratur om nordiske unge i restgruppen og udvalgt 30 fagfællebedømte videnskabelige tidsskriftsartikler. Bidragene giver hver især indblik i, hvad det er for udfordringer og muligheder vedrørende målgruppens karakteristika og uddannelsesforløb, vi som samfund står over for, hvis den politiske ambition om at hjælpe *alle* unge til et selvforsørget liv skal indfries.

Litteraturkortlægningen inddrager forskningslitteratur udgivet i perioden 2010-2019 og inkluderer både kvantitative og kvalitative bidrag vedrørende danske, norske, svenske, finske og islandske unge.

Kortlægningen er udarbejdet af senioranalytiker Helle Bendix Kleif og studentermedarbejder Adrian Elkjær Stallknecht. VIVEs bibliotek har bistået med hjælp til litteratursøgningen. Kortlægningen har gennemgået VIVEs kvalitetssikringsproces, og reviewere takkes for grundig, kvalificeret og konstruktiv kritik. Rapporten er iværksat af BUVM, som også har finansieret undersøgelsen. VIVE takker for muligheden for at udføre opgaven.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre

Indhold

Sammenfatning	5
1 Introduktion	10
1.1 Rapportens stuktur	11
2 Definitioner, tematikker og metoder	12
2.1 Forskellige definitioner af studiepopulation og frafald.....	12
2.2 Emneområder og tematikker.....	13
2.3 Empiri og metode	14
3 Emneområde 1: Målgruppens karakteristika	16
3.1 Syntese	16
4 Emneområde 2: Uddannelsesforløb	22
4.1 Syntese	22
5 Emneområde 3: Mønsterbrud	26
6 Perspektivering.....	28
6.1 Kvalitativ empirisk viden.....	28
6.2 NEET-gruppen.....	32
7 Metode.....	35
7.1 Afgrænsninger.....	35
7.2 Søgestrategi	36
8 Abstracts	38
Bilag 1 Supplerende litteratursøgning	59
Litteratur	60

Sammenfatning

Denne litteraturkortlægning handler om unge, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, ikke er i gang med uddannelse og ikke er i beskæftigelse. I en dansk (politisk) sammenhæng refereres der i dag til disse unge som en "restgruppe" (Benchmarkingenhed, 2019). Tidligere referencer til restgruppen inkluderede unge uden kompetencegivende uddannelse (Hansen, 2003) eller unge uden ungdomsuddannelse, som heller ikke (på opgørelsestidspunktet) var i gang med en uddannelse (Andreasen et al., 1997; Jensen & Jensen, 2003; Glavind, 2005). Den aktuelle reference til "restgruppen" udvider altså begrebet yderligere.

I den internationale ungdoms- og uddannelsesforskningslitteratur sondres ofte mellem unge uden uddannelse og unge uden for uddannelse og beskæftigelse. På engelsk svarer det til en sondring mellem *early school leavers* og *NEETs* (refererer (oversat) til unge, der ikke er i uddannelse eller beskæftigelse).

Denne kortlægning inddrager primært litteratur vedrørende unge uden uddannelse, men bringer også perspektiver på unge i NEET-gruppen for at sikre, at kortlægningen bliver i stand til at udtale sig om den udvidede målgruppe af unge i "restgruppen". Kortlægningen behandler nyere litteratur vedrørende nordiske unge inden for emnet og er afgrænset til fagfællebedømte videnskabelige tidsskriftsartikler. Kortlægningen beskriver primært forskningslitteratur, der anvender kvantitative metodetilgange, mens kvalitative forskningsbidrag vedrørende samme målgruppe bruges i en perspektivering af de kvantitative resultater.

Litteraturkortlægningen skal bidrage til et projekt, der gennemføres af Børne- og Undervisningsministeriet (BUVM). Baggrunden er, at der med *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* fra 2017 blev formuleret en ny uddannelsespolitisk ambition om, at alle 25-årige i 2030 skal have gennemført en ungdomsuddannelse, være i uddannelse eller i beskæftigelse. Målsætningen giver grundlag for at genoverveje en udfordring, som har været på den politiske dagsorden i en årrække, og som består i at øge andelen af en ungdomsårgang, som gennemfører en ungdomsuddannelse. I og med, at alle nu omfattes af et eksPLICIT uddannelsesmål, er udfordringen ikke blevet mindre.

Kortlægningen bringer en række perspektiver på målgruppens karakteristika og uddannelsesforløb. Der trækkes på i alt 30 forskningsbidrag, som beskrives under tematikkerne:

- etnicitet
- mentalt helbred
- sociale problemer og baggrund
- sociale relationer og støtte
- skolemotivation og engagement
- studiestruktur.

Kortlægningen bekræfter kendte karakteristika vedrørende unge uden uddannelse, men kaster også lys over nye sammenhænge, som måske i højere grad er særegne i en nordisk kontekst.

Fælles for både ældre og nye resultater er en begrænset brug af metoder, som er i stand til at identificere kausale sammenhænge. Det bevidner denne kortlægning også. Dog er der flere højt kvalificerede studier, som peger i samme retning, hvilket styrker vores vidensgrundlag og bestyrker tilliden til, at identificerede sammenhænge er ganske robuste. Resultaterne af litteratursøgningen samt centrale konklusioner fra de identificerede studier sammenfattes nedenfor.

Målgruppens karakteristika

I alt 13 kvantitative studier giver indblik i, hvad der karakteriserer målgruppen af unge, som står uden uddannelse. Studierne anvender mål for uddannelsesstatus, når de unge er mellem 20 og 25 år gamle. Set på tværs peger kortlægningen på, at en ung, med signifikant forøget risiko for at stå uden ungdomsuddannelse i dette aldersspænd, er karakteriseret ved en eller flere udfordringer i relation til opvækst og familieforhold, mentalt helbred og adfærd samt skolepræstation og miljø. I opvæksten indikerer studierne, at færre forældreressourcer (målt på lavt uddannelsesniveau, lav indkomst, arbejdsløshed, kontanthjælp og/eller andre sociale ydelser) hænger sammen med en forøget risiko for at stå uden en ungdomsuddannelse i 20-25-årsalderen. Psykiske og adfærdsmæssige vanskeligheder medvirker også til en forøget frafaldsrisiko, og det samme gør dårlige grundskolepræstationer samt et skolemiljø præget af manglende støtte fra lærere og følelser af ensomhed. Få studier inkluderer perspektiver fra både opvækst, individuelle karakteristika og skole, men set på tværs af publikationer udgør forholdene en risiko for, at unge står uden uddannelse i 20-25-årsalderen.

Forholdene bestemmer på ingen måde, at unge med sådanne karakteristika og erfaringer ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, men studierne bekræfter og viser, hvordan forholdene, i enkeltstående eller akkumuleret form, er med til at skabe en signifikant forøget risiko for, at det sker. I fire studier, hvor deres høje kvalitet danner grundlag for meget pålidelige resultater, peges der *samstemmende* på, at unges færdigheder ved afslutningen af grundskolen, herunder lavt karakterniveau samt mangel på basale læsefærdigheder og talforståelse, repræsenterer *den* mest afgørende faktor for risikoen for frafald i det videre uddannelsesforløb.

Det forhold, at skolepræstationer fra grundskolen har afgørende betydning for de unges muligheder fremadrettet, får forskere til at vende blikket mod familien. Her påpeges nødvendigheden af at anerkende, at den udsathed, som overføres fra generation til generation, ikke kun handler om materielle vilkår, men også om værdier og holdninger. Det konkluderes, at unges skoleengagement og motivation påvirkes af forældrenes påskønnelse og opbakning til skolearbejde eller mangel på samme.

Fokus rettes også i høj grad mod grundskolen som stedet, hvor der kan sættes ind i forhold til at identificere og støtte unge. Studier, vurderet at være af høj kvalitet, peger specifikt på, at støtte til unge med dårligt mentalt helbred fra familier med lav socioøko-

nomisk status og med minoritetsbaggrund kan have en positiv virkning på deres skolemotivation og grundskolepræstation. En af de former for støtte, som flere studier undersøger, handler om værdien af en stærk lærer-elev-relation. Tre studier peger samstemmende på, at positive lærer-elev-relationer kan nedbringe risikoen for uddannelsesfrafald. Disse studier benytter dog alle relativt små datasæt og/eller data fra afgrænsede geografiske områder, hvilket medfører et forbehold for resultaternes generaliserbarhed.

Uddannelsesforløb

Kortlægningens andet emneområde handler om uddannelsesforløb, som involverer frafald, og inkluderer fem kvantitative studier, der på forskellig vis retter blikket mod, hvad der sker før og efter uddannelsesfrafald. Ud over at beskrive karakteristika ved målgruppens uddannelsesforløb rettes fokus også mod det, der sker rundt om de unge, med fokus på, hvordan eksempelvis organisatoriske uddannelsesstrukturer og alternative uddannelsesstilbud påvirker uddannelsesadfærd og uddannelsesforløb.

Pointen fra tidligere om betydningen af sociale relationer gentages og udvides til at inkludere voksne både inden for og uden for uddannelsesmiljøet. Dog gør det samme forbehold vedrørende resultaternes generaliserbarhed sig også gældende her, i kraft af, at studierne er afgrænsede til en lille gruppe unge i henholdsvis Reykjavik og den norske region Sør-Trøndelag.

Derudover peger flere studier på behovet for at anerkende, at ungdomsuddannelserne – blandt andet som resultat af nye politiske målsætninger – står over for en større gruppe af unge med svage uddannelsesforudsætninger, fx i kraft af et lavt grundskoleniveau, lav eller manglende studiemotivation og eventuelle psykiske og/eller adfærdsmæssige vanskeligheder. Det skaber behov for at etablere relevante uddannelsesstilbud til *alle* unge. Flere studier viser, hvordan både ikke-boglige uddannelsesstilbud og varieret studiestruktur (højskoleophold, systematisk deling af pædagogisk praksis, online læringsplatforme, mindre klasser, formative vurderinger frem for karakterer) medvirker til at fastholde unge med en frafaldshistorik i nye uddannelsesforløb, men peger også på, at det kan have en negativ og selvforstærkende konsekvens at placere unge med samme vanskeligheder i samme/særlige klasse. Enkelte studier indikerer, at det forhold, at "tiden går", i sig selv medvirker til at modne flere unge til at træffe målrettede studievalg. Det fordrer fleksible uddannelsesstrukturer *og* udfordrer normative forestillinger om, at uddannelsestransitioner følger alder og sker på bestemte alderstrin i de unges liv. Endelig står praktikpladsproblematikken centralt i flere studier og peger på fortsatte og konkrete udfordringer med at finde praktikpladser og derigennem adgang til det videre studieforløb.

Mønsterbrud

Megen forskningslitteratur kredser om de unges studiemotivation med fare for, at indsatser og problemdefinition individualiseres og målrettes de unge alene. Afsnittet om målgruppens karakteristika og studierne generelle insisteren på at se frafald som en proces – ofte foranstaltet af akkumulerede problemer, der rækker tilbage til de unges

opvækstvilkår og manglende opbakning til skolearbejde – bør nuancere forståelsen af, at unges manglende motivation udspringer i dem selv. Kortlægningen inkluderer et enkelt kvantitativt studie, som undersøger sammenhængen mellem unges studiemotivation ved transitionen fra grundskole til ungdomsuddannelse og deres senere uddannelsesstatus. Studiet bekræfter, at unges studiemotivation trækker tråde bagud til opvækstvilkår og familieressourcer. Studiet konkluderer, at der bør rettes særlig opmærksomhed mod drenge fra familier med færre ressourcer (målt på forældrenes uddannelsesniveau og beskæftigelsesstatus). Sammenlignet med andre elever udtrykker de unge den laveste grad af studieengagement i deres sidste år i grundskolen, hvilket placerer dem i risiko for at falde fra ungdomsuddannelsesforløb senere hen. Forfatterne finder, at unge, som mod forventning (på baggrund af en svag præstation i afsluttende grundskoleeksamen) har gennemført en ungdomsuddannelse i en alder af 22 år, ikke oplever samme grad af manglende studieengagement.

Perspektivering

Kortlægningen inkluderer i et perspektivende kapitel dels et kvalitativt indblik i kortlægningens emneområder baseret på de unges egne erfaringer og oplevelser, dels et udblik til NEET-litteraturen vedrørende unge.

I alt 11 kvalitative studier inkluderes til at nuancere fundene fra den kvantitative forskningslitteratur. De 11 studier bidrager til forståelsen af, hvordan frafaldsprocesser udvikler sig, og hvordan og hvorfor forløbet *efter* frafald udvikler sig i retning af ny uddannelse, beskæftigelse eller arbejdsløshed.

Studierne bekræfter en række af de kvantitative fund vedrørende betydningen af social baggrund og sociale problemer og sætter ord på nogle af de mekanismer, der bidrager til akkumulerede frafaldsprocesser. Herunder at en følelse af fiasko, gerne forstærket henover en årrække med nederlag og dårlige skoleerfaringer, bidrager til lav studiemotivation og vanskeligheder ved at bryde en ond cirkel af negative uddannelsesforløb. Her står sociale relationer, netværk, støtte og opbakning igen centralt i fortællinger blandt unge, som på trods af dårlige forudsætninger (fx i kraft af psykiske eller adfærdsmæssige vanskeligheder) får brudt deres forløb og etableret varig kontakt til uddannelse, praktik eller beskæftigelse.

Udblikket til NEET-litteraturen gives på baggrund af en nylig VIVE-rapport, som, udover at kortlægge litteraturen vedrørende danske unge i NEET-gruppen, gennemfører en analyse af unge uden (for) uddannelse og beskæftigelse. Rapporten bekræfter en række fund fra kortlægningens litteratur. Eksempelvis fremhæves betydningen af dårlige skoleerfaringer og lave karaktergennemsnit fra grundskolen som værende blandt de stærkeste prædiktorer for, at unge senere står uden for uddannelsessystemet.

Resultaterne fra VIVE-rapporten antyder, at der er flere overlap i målgruppernes karakteristika og uddannelsesforløb/uddannelseserfaringer, og derudover bidrager rapporten med et perspektiv på, hvordan den umiddelbare fremtid ser ud for unge uden uddannelse. Den peger på, at NEET-episoder, eksempelvis som en følge af uddannelsesfrafald, indebærer en øget risiko for, at unge også senere står uden for uddannelse og beskæftigelse.

Konklusion

Når man udvider restgruppe-begrebet, er det vigtigt at holde sig for øje, at man indfanger en forskelligartet gruppe af unge, som kun bliver til en sammenhængende og homogen størrelse i det øjeblik, den betragtes rent statistisk. Den samme kritik er blevet fremført af en række forskere i relation til betegnelsen NEET (Furlong, 2006; Kleif, under udgivelse). For at forstå, hvordan vi som samfund kan forstå omfanget og karakteren af de udfordringer, som unge i restgruppen/NEET-gruppen står over for, er det nødvendigt at nedbryde begreberne.

For det første er der en gruppe af unge, som står uden uddannelse, og som ved egen eller familiens hjælp kommer til at klare sig fint på trods. Vi ved ikke så meget om denne gruppe, da fokus, når talen falder på unge uden uddannelse, på restgruppen og NEET-gruppen, som oftest (i forskning såvel som politik) rettes mod dem, som har vanskeligt ved at klare sig uden hjælp og støtte.

Blandt sidstnævnte gruppe peger kortlægningen på, at opmærksomme, positive og støttende sociale relationer (i form af elev-lærer og elev-elev) ser ud til at kunne hjælpe risikotruede unge til dels at forbedre deres skolepræstationer, dels at blive i og gennemføre et ungdomsuddannelsesforløb. Andelen i restgruppen kan potentielt set nedbringes med en skærpet opmærksomhed på sådanne forhold. Der mangler dog mere forskning, førend det er muligt at pege på sociale relationer som et robust og generaliserbart fund.

For unge, som ikke er klar til at træffe et uddannelsesvalg som 16-årige, og som følge deraf lider nederlag undervejs i uddannelsesforløbet, peger Borgen og Borgens studie (2015) på, at højskoleophold og tid til at gøre sig flere livserfaringer for nogle unge med en frafaldshistorik bliver en hjælp på vejen tilbage på et uddannelsesspor.

For en delmængde af restgruppen virker det umiddelbart enklere at tilpasse arbejdsmarkedet til deres behov og interesser, snarere end at skulle "tilpasse" de unge til uddannelsessystemet og de stigende krav, som stilles. Bäckman et al. (2015) peger eksempelvis på, at strategier til at lette overgangen til arbejdsmarkedet blandt unge uden uddannelse, som eksempelvis er faldet fra det erhvervsrettede spor, kunne inkludere statslige tilskudsordninger til arbejdsgivere samt opkvalificering og korte uddannelsesforløb inden for brancher med stor efterspørgsel på arbejdskraft. Dæhlen (2017) opfordrer ligeledes til at tænke i ikke-boglige uddannelses-/kompetencegivende alternativer til gruppen, for hvem det ordinære uddannelsessystem ikke har et uddannelses tilbud, der umiddelbart matcher deres behov, og for hvem uddannelse måske slet ikke er svaret.

I *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* fra 2017 og introduktionen af en ny forberedende grunduddannelse (FGU) lægges der op til, at uddannelse ikke nødvendigvis skal være svaret til alle. I aftaleteksten kan man læse, at *"aftalepartierne er enige om, at 90 pct. af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, når de er 25 år. Og de øvrige 10 pct. skal være godt på vej til at få en uddannelse senere eller have fast tilknytning til arbejdsmarkedet"*, og videre, at: *"det primære mål med FGU er at give de unge kompetencer til at gå i gang med en ordinær uddannelse. Sekundært er det målet at gøre de unge parate til at indgå på et ufaglært arbejdsmarked"* (Undervisningsministeriet, 2017). Den sidste del af citatet åbner op for, at arbejdsmarkedstilknytning potentielt kan repræsentere et kompetencegivende alternativ til ordinær uddannelse. Spørgsmålet er, om arbejdsmarkedet er klar til at rumme fremtidens unge uden uddannelse.

1 Introduktion

Med *Aftale om bedre veje til uddannelse og job* fra 2017 blev der formuleret en række nye målsætninger, herunder at alle 25-årige i 2030 skal have gennemført eller være i gang med en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse (Undervisningsministeriet, 2017). Nye målsætninger giver grundlag for at genbesøge en problemstilling, som har været på den uddannelses- og beskæftigelsespolitiske dagsorden i en årrække. Hvor det uddannelsespolitiske mål defineret for 2015 var, at 95 % af en ungdomsårgang skulle gennemføre en ungdomsuddannelse (Regeringen, 2006), er ambitionen nu ændret til at 90 % af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, når de er 25 år, mens de øvrige 10 % skal være godt på vej til at få en uddannelse senere eller have fast tilknytning til arbejdsmarkedet (Undervisningsministeriet, 2017, p. 3). Og hvor de beskæftigelsespolitiske indsætter tidligere indebar muligheden for, at unge ledige blev kategoriseret som "midlertidigt passive", er denne kategori er nu fjernet (Regeringen, 2013). I stedet vurderes unge uden for uddannelse og beskæftigelse som minimum at være *aktivitetsparate*. For de, som ikke umiddelbart har mulighed for at deltage i uddannelse eller beskæftigelse, indebærer de nye politiske ambitioner, at en opsøgende og opfølgende indsats skal vejlede unge i målgruppen om mulighederne for at øge deres formelle kompetencer på kort og længere sigt.

I denne kortlægning rettes fokus mod målgruppen af unge uden ungdomsuddannelse, som ikke er i gang med uddannelse, og som heller ikke er i beskæftigelse. Kortlægningens første del (kapitel 4, 5 og 6) beskriver karakteristika, udfordringer og muligheder blandt *unge uden ungdomsuddannelse*. I tillæg til at beskrive karakteristika ved målgruppen afdækker kortlægningen også forløb inden for og uden for ordinær uddannelse, samt hvilke mekanismer der har betydning for unges gennemførelse og frafald. Til formålet beskriver kortlægningen 30 udvalgte eksempler på forskningslitteratur vedrørende nordiske unge publiceret i perioden 2010-2019, se kapitel 8.

I kortlægningens perspektiverende kapitel 7 inddrages en række kvalitative forskningspublikationer, som bidrager med de unges eget blik på flere af kortlægningens temaer. Derigennem nuanceres forståelsen af de konklusioner, der drages på baggrund af den kvantitative forskningslitteratur. Perspektiveringens inkluderer endvidere udvalgte eksempler fra forskningslitteraturen, som beskæftiger sig med unge, der står uden for uddannelse og beskæftigelse (NEET; *Not in Education, Employment or Training*). NEET-begrebet ser som udgangspunkt bort fra uddannelsesniveaue og definerer i stedet en bredere gruppe af unge uden for uddannelse og beskæftigelse. Ved at rette fokus mod den bredere gruppe kan denne litteratur sandsynliggøre, om der gælder særlige karakteristika for restgruppen af unge uden uddannelse, når denne udvides til *også* at inkludere unge, der står uden for uddannelse og beskæftigelse.

I den følgende fremstilling er den udvalgte litteratur grupperet inden for tre emneområder, som i praksis rummer et vist overlap. Det er eksempelvis vanskeligt at tale om målgruppens uddannelsesforløb uden også, i et vist omfang, at tale om karakteristika. Uanset, er studierne søgt sorteret efter, om de hovedsageligt siger noget om målgruppens:

1. karakteristika
2. uddannelsesforløb
3. mønsterbrud.

Hvert emneområde præsenteres i selvstændige kapitler, hvor de tilknyttede publikationer er grupperet tematisk. Til målgruppens karakteristika hører eksempelvis temaer som *ethnicitet*, *mentalt helbred* og *sociale problemer*. Fremstillingen indeholder, for hvert emneområde, en kort syntese og beskrivelse af centrale fund under hver tematik. I kapitel 9 opsummeres, i form af abstracts, hver enkelt publikations formål, datagrundlag, resultater/effekter, design og metode, definition af målgruppe og emneområde. Endelig gives en vurdering af studiets kvalitet.

1.1 Rapportens struktur

Inden kortlægningens resultater præsenteres, vil kapitel 3 gå lidt bag om kortlægningens forudsætninger ved at give korte beskrivelser af centrale begreber, af tematikker og metode samt af, hvad det indebærer at se på unge uden (for) uddannelse og beskæftigelse i en nordisk kontekst. Herefter udfoldes kortlægningens resultater i kapitlerne 4, 5 og 6 mens kapitel 7 tilbyder et andet perspektiv på problemstillingen, dels set gennem den kvalitative forsknings briller, dels ved at inddrage litteratur om NEET-gruppen. Kapitel 8 redegør for den søgestrategi, som kortlægningens resultater beror på, hvorefter abstracts for alle fremsøgte studier (kvantitative som kvalitative, men med NEET-litteraturen undtaget) præsenteres i kapitel 9.

2 Definitioner, tematikker og metoder

2.1 Forskellige definitioner af studiepopulation og frafald

Litteraturkortlægningen bidrager med indblik i udvalgte nyere forskningsbidrag vedrørende nordiske unge, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, ikke er i gang med uddannelse og ikke er i beskæftigelse. I en dansk sammenhæng refereres disse unge i dag som en "restgruppe" (Benchmarkingenhed, 2019). Tidligere referencer til restgruppen inkluderede unge uden kompetencegivende uddannelse (Hansen, 2003) eller unge uden ungdomsuddannelse, som heller ikke (på opgørelsestidspunktet) var i gang med uddannelse (Andreasen et al., 1997; Jensen & Jensen, 2003; Glavind, 2005). Den aktuelle reference til "restgruppen" udvider altså begrebet yderligere. Undervisningsministeriet anvender en definition af restgruppen¹ bestående af unge i alderen 15-24 år med bopæl i Danmark, som:

- ikke har en ungdomsuddannelse
- ikke er i gang med en ordinær fuldtidsuddannelse
- ikke er på produktionsskole
- ikke er i arbejde over 18 timer
- ikke er på førtidspension
- ikke modtager SU.

I den engelsksprogede litteratur findes ikke en direkte pendant til restgruppe-begrebet. I stedet refereres der til unge uden uddannelse med betegnelsen "early school leavers" – alternativt "dropouts". Ifølge den Europæiske Union betegner termen "early school leavers": unge 18-24-årige, som forlader skolen uden at opnå kvalifikationer svarende til en ungdomsuddannelse (upper secondary level = både erhvervsrettet og gymnasial). Den dækker både unge:

- der ikke har afsluttet grundskolen
- der har fulgt forberedende ungdomsuddannelse og forberedende kurser
- der har afsluttet grundskolen, men som ikke har afsluttet ungdomsuddannelse (upper secondary level) (indeholder både de, som aldrig påbegynder ungdomsuddannelse, samt de, der påbegynder og falder fra) (European Commission, 2011).

I kortlægningen første del (kapitel 4, 5 og 6) findes der forskellige variationer over definitionen på målgruppen af *unge uden uddannelse*. Langt størstedelen af de inkluderede studier afgrænser en målgruppe med udgangspunkt i en af de ovenstående definitioner. Når der i kortlægningens kapitler 4, 5 og 6 tales om unge uden uddannelse, om risikoen for at stå uden uddannelse, om frafald og risiko for frafald, så refererer det til unge uden en *ungdomsuddannelse* og til frafald fra *ungdomsuddannelser*, hvis ikke andet er nævnt. Den største variation i studierne findes i forhold til, *hvornår* en status uden uddannelse måles. Det gør den eksempelvis 4-5 år efter afslutning af 10. klasse, 4-5 år efter påbegyndt ungdomsuddannelse eller 4-5 år efter det fyldte 16. år. I langt de fleste tilfælde

---

¹ <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2019/nov/191106-alt-for-mange-unge-uden-job-eller-uddannelse>

måles status inden 25 årsalderen. Det er vigtigt at understrege, at en status som ung uden uddannelse i mange studier blot udtrykker et enkelt nedslag i tid. For at forstå de udfordringer og muligheder vi som samfund står overfor, når vi skal hjælpe unge uden uddannelse, peger en række studier i kortlægningen på væsentligheden af at forstå *både*, hvad der kommer før *og* efter dette nedslag i tid.

Kapitel 9, indeholder abstracts med hvert enkelt studies definition af målgruppen uden uddannelse. Kortlægningens anvendelse af det at stå *uden uddannelse* afspejler i høj grad en empirisk operationalisering (hvornår "måles" det). Derudover formidler kortlægningen variationen i de inkluderede forskningsbidrags mere teoretiske refleksioner over at stå uden uddannelse. At stå uden uddannelse (på et givet tidspunkt) defineres således både som et udtryk for en aktiv handling hos den unge selv, men også, og måske i højere grad – som en status der udtrykker, hvordan strukturelle mekanismer skubber unge ud, eller skaber strukturelle barrierer, som vanskeliggør deres fortsættelse på en ungdomsuddannelse (se eksempelvis (Koudahl, 2013 og Jørgensen, 2015)).

I oplægget til kortlægningen er der, som nævnt, udtrykt et eksplicit ønske om fokus på målgruppen uden uddannelse, der *i tillæg* står uden for uddannelse og beskæftigelse. Denne brede målgruppe er vanskelig at fremsøge i forskningslitteraturen, som ofte *enten* har fokus på unge uden uddannelse *eller* NEET gruppen, der står uden for uddannelse og beskæftigelse. I forhold til at sandsynliggøre, om der gælder særlige karakteristika for NEET-gruppen, har kortlægningen inkluderet udvalgte publikationer vedrørende denne. NEET-gruppen betegner en bred og uhomogen gruppe af unge, der godt kan have gennemført en ungdomsuddannelse, men på et givet tidspunkt, og af mange forskellige årsager, befinder sig uden for uddannelse og beskæftigelse (Furlong, 2006; Eurofound, 2016; Bolvig et al., 2019). Karakteristisk for flere danske og internationale studier af unge i NEET-gruppen er desuden, at aldersintervallet udvides til at inkludere de 25-29 årige. Af samme grund kan sådanne studier supplere det fokus på en lidt yngre målgruppe som findes i litteraturen vedrørende unge uden uddannelse. Perspektiver fra NEET-litteraturen præsenteres kortfattet i kapitel 7.

2.2 Emneområder og tematikker

Kortlægningen afdækker emneområder vedrørende målgruppens karakteristika og uddannelsesforløb og indeholder ligeledes et enkelt studie, der repræsenterer emnet mønsterbrud. Kortlægningen udelukker ikke inklusion af interventionsstudier, men litteratursøgningen har ikke eksplicit søgt at afdække indsats målrettet gruppen af unge uden uddannelse. Af Tabel 2.1 fremgår det, hvorledes de 30 studier, inkluderet i kortlægningen, fordeler sig på tematikker inden for hvert emneområde. Kortlægningen fremhæver seks centrale tematikker som beskrivende for målgruppens karakteristika, uddannelsesforløb og potentielle mønsterbrud. De vedrører: *etnicitet, mentalt helbred, sociale problemer og baggrund, sociale relationer og støtte, studiemotivation og engagement samt studiestruktur*.

Tabel 2.1 Oversigt over tematikker og emneområder

Tematikker/emneområde	Målgruppens Karakteristika		Uddannelsesforløb		Mønsterbrud	
	Kvantitative studier	Kvalitative studier	Kvantitative studier	Kvalitative studier	Kvantitative studier	Kvalitative studier
Etnicitet	2					
Mentalt helbred	2					
Sociale problemer og baggrund	5	1				
Sociale relationer og støtte	3	1	3	3		
Studiemotivation og engagement	1			2	1	
Studiestruktur		1	2	3		

2.3 Empiri og metode

Litteratursøgningen har ikke været afgrænset til bestemte metodiske tilgange, omend opdraget prioriterer den kvantitative forskning. I forhold til at imødekomme denne prioritering afrapporteres studier, der anvender kvantitative metoder først og grundigst. I et perspektiverende kapitel følger derefter en samlet fremstilling af centrale fund fra den identificerede kvalitative forskning samt fra udvalgte studier vedrørende unge i NEET-gruppen.

Blandt de inkluderede kvantitative forskningsbidrag forsøger blot tre studier at identificere kausale sammenhænge (Hardoy & Schøne, 2013; Borgen & Borgen, 2015 samt Sagatun et al., 2014). Det betyder, at det kun i mindre grad lader sig gøre at forklare, hvilke specifikke faktorer og mekanismer, der er årsag til unges status uden uddannelse. Dette repræsenterer en udfordring i forhold til at anvende kortlægningens resultater til at prioritere, hvor en eventuel indsats over for problemstillingen skal rettes hen, og i forhold til at diskutere problemstillingens årsager.

I kapitel 9 er samtlige inkluderede studier beskrevet i abstracts. De indeholder hver en vurdering af de enkelte studiers validitet, pålidelighed samt potentielle generaliserbarhed. Vurderingerne munder ud i en bestemmelse af, om de enkelte studier er af høj, middel eller lav kvalitet. I de studier, hvor resultaterne ikke beror på et kausalt design, er der i vurderingen af studiernes generaliserbarhed lagt vægt på styrker og svagheder i det enkelte design, såsom sampling, operationalisering, empirikilder, metodekombination og bortfaldsanalyser. VIVEs vurderinger er afhængige af studiernes egne metodebeskrivelser samt transparens i design og datakvalitet. Et studie kan godt vurderes at være af høj kvalitet, selvom designet ikke er kausalt. Høj kvalitet kan ligeså vel findes i et veludført kvalitativt studie. Den kvalitative empiri, som ligger til grund for perspektiveringen, er i flere tilfælde baseret på et rigt interviewmateriale. Flere studier er baseret på mere end 100 interviewpersoner, mens andre indeholder væsentligt mere begrænset empiri. Det er dog vanskeligere at sætte lighedstegn mellem et stort kvalitativt empirimateriale og større kvalitet i resultaterne, da en pointe kan være den dybe udforskning af enkeltcases.

Table 2.2 Oversigt over studiernes kvalitet

	Kvantitative studier	Kvalitative studier
Høj kvalitet	9	4
Middel kvalitet	9	7
Lav kvalitet	1	

I kortlægningens synteser sammenfattes de primære fund under hvert af de inkluderede emneområder. Her lægges der vægt på at uddrage resultater, der går på tværs og derved sandsynliggør, at fundet, på trods af at kausalitet ikke påvises, er om ikke generaliserbart så i hvert fald pålideligt inden for studiets egen kontekst.

De inkluderede studier gennemfører primært registerbaserede analyser; i flere tilfælde anvendes en kombination af survey og registerdata, og i enkelte tilfælde står surveydata alene. Den overvejende brug af registerdata afspejler, at der er søgt eksplicit efter forskningslitteratur vedrørende nordiske unge, hvor forskere i både Danmark, Sverige, Norge og Finland har adgang til administrative befolkningsregistre, som dækker et bredt emnefelt. Det betyder, at sampling som regel er baseret på et tilfældigt udtræk, alternativt repræsenterer et stratificeret sample, hvor der kobles med survey gennemført på en lokal befolkning (eksempelvis unge fra Oslo, Stockholm, Ringkøbing eller fra udvalgte regioner). Flere studier anvender som udgangspunkt totalpopulationer, hvilket alt andet lige er med til at højne analyseresultaternes pålidelighed og nedbringe bias.

3 Emneområde 1: Målgruppens karakteristika

I dette kapitel præsenteres 13 publikationer, som falder ind under emneområdet Målgruppens karakteristika. Syv studier er vurderet at være af høj kvalitet (Dæhlen & Rugkåsa, 2018; Hardoy & Schøne, 2013; Sagatun et al., 2014; Kääriälä et al., 2018; Vauhkonen et al., 2017; Markussen et al., 2011 og Holen et al., 2017), fem af middel kvalitet (Hjorth et al., 2016; Ristikari et al., 2018; Winding & Andersen, 2015; Pijl et al., 2014 samt Dæhlen, 2017), mens et enkelt studie (Lundetræ, 2011) har en lav kvalitet sammenlignet med de andre bidrag. Studierne af middel kvalitet er som oftest baseret på spørgeskemadata, som primær empirikilde og søger derigennem eksempelvis at afdække betydningen af sociale relationer eller skolemotivation. Empirien begrænser ofte udsigelseskraften, da de adspurgte unge eksempelvis repræsenterer afgrænsede geografiske områder eller specifikke uddannelsesstilbud. Studierne beskrives under en af fem tematikker:

- Etnicitet (2)
- Mentalt helbred (2)
- Sociale problemer og baggrund (5)
- Sociale relationer og støtte (3)
- Skolemotivation og engagement (1).

Grundlæggende handler kapitel 4 om at afdække kendetegn ved gruppen af unge, som ender i den uddannelsesmæssige restgruppe. Mens det at stå uden uddannelse således er et udfaldsmål i alle studier, varierer studiepopulationen i de enkelte studier. Fokus rettes eksempelvis mod unge, hvis forældre har modtaget kontanthjælp, unge som har modtaget børnevelfærd, eller unge i familier, hvor en højtuddannet forældre er arbejdsløs. Størstedelen af studierne anvender registerbaseret information om målgruppens tidlige barndom og ungdom. Emneområdet afdækker således både forhold, som rækker tilbage i tid, såsom opvækstvilkår, tidlige sociale foranstaltninger, forældrekarakteristika og anbringelseshistorik, samt forhold, der relaterer til målgruppens aktuelle (på undersøgelsestidspunktet) problemstillinger forbundet med dårligt mentalt helbred, manglende skolemotivation og problematiske sociale relationer til forældre, studiekammerater og/eller lærere.

3.1 Syntese

Mens hovedparten af studier ser på karakteristika blandt unge uden ungdomsuddannelse omkring 20-21-års alderen (typisk defineret fem år efter grundskolens afslutning), så er der en håndfuld studier, som definerer samme status på et lidt senere frafald (i 22, 23 og 25-års alderen). På tværs af de 13 studier peger kortlægningen på, at en ung, med signifikant forøget risiko for at stå uden ungdomsuddannelse i dette aldersspænd, er karakteriseret ved et eller flere af følgende forhold:

- at være vokset op i en familie med lav socioøkonomisk status (særligt lavt uddannede forældre)

- at være vokset op i en familie, som modtager sociale ydelser (børnevelværd, kontanthjælp)
- at være dreng/ung mand med indlæringsvanskeligheder og/eller adfærdsforsyndelser
- at have oplevet manglende støtte fra lærere
- at have oplevet ensomhed
- at have været anbragt uden for hjemmet, særligt hvis anbringelsen først sker i teenageårene
- at være vokset op i en familie med lav indkomst, særligt hvis dette prægede den tidlige opvækst (0-2 år)
- en dårlig grundskolepræstation, mangel på basal læsefærdighed og talforståelse.

De ovenstående forhold indgår enkeltvist eller sammen i de 13 studier vedrørende målgruppens karakteristika. De forudsiger ikke på deterministisk vis, at unge med sådanne karakteristika, står uden ungdomsuddannelse, men studierne viser, at alle forhold – direkte eller indirekte – er med til at skabe en forøget risiko for, at det sker, når der sammenlignes med unge uden sådanne karakteristika.

Studierne peger dernæst på, at flere sammenhænge er medieret af/virker igennem andre forhold – det vil sige, at en direkte sammenhæng der afprøves indledningsvist, mindskes eller træder i baggrunden, når andre faktorer introduceres i den statistiske model. Det gælder eksempelvis for sammenhængen mellem etnicitet og frafald, sammenhængen mellem mentale helbredsproblemer og frafald og for sammenhængen mellem forældres lave uddannelsesniveau og frafald.

I studierne kontrolleres der for en række potentielt set medierende mekanismer. I fire studier (som alle vurderes at være af høj kvalitet), hvor præstationer fra grundskolen inkluderes som kontrolvariabel, peges der *samstemmende* på, at unges færdigheder ved afslutningen af grundskolen, herunder lavt karakterniveau samt mangel på basale læsefærdigheder og talforståelse, repræsenterer *den* mest afgørende faktor for deres risiko for frafald i det videre uddannelsesforløb og for udviklingen af intentioner om frafald. Et enkelt studie peger på den direkte sammenhæng mellem lav præstation i grundskolen og øget risiko for senere frafald i ungdomsuddannelse (Markussen et al., 2011). De tre resterende studier viser, hvordan direkte sammenhænge – mellem dårligt mentalt helbred og risiko for frafald (Sagatun et al., 2014), opvækst i familier med lav socioøkonomisk status og risiko for frafald (Hardoy & Schøne, 2013) samt etnicitet og risiko for frafald (Dæhlen & Rugkåsa, 2018) – alle reduceres eller forsvinder, når grundskolepræstation inkluderes i den statistiske model.

Det forhold, at skolepræstationer fra grundskolen har afgørende betydning for de unges muligheder fremadrettet, får forskere til at vende blikket mod familien. Her påpeges nødvendigheden af at anerkende, at den udsathed, som overføres fra generation til generation, ikke kun handler om materielle vilkår, men også om værdier og holdninger. Det konkluderes, at unges skoleengagement og motivation påvirkes af forældrenes påskønnelse og opbakning til skolearbejde eller mangel på samme.

Blikket rettes også mod grundskolen som det sted, hvor der kan sættes ind i forhold til at støtte unge. Studierne skaber grundlag for argumenter om, at støtte til unge undervejs i grundskolen, i særlig grad unge med de nævnte karakteristika, potentielt set kan have en positiv virkning på deres skolemotivation og grundskolepræstation.

En af de centrale støttemuligheder, som viser sig at være betydningsfuld for at øge disse unges skolemotivation og grundskolepræstation, er gode lærer-elev-relationer. Holen et al. (2017) peger på, at sammenhængen mellem mentale helbredsproblemer og risiko for frafald medieres gennem gode lærer-elev-relationer, som skaber grundlag for forbedrede præstationer i grundskolen. Winding & Andersen (2015) peger på, at gode lærer-elev-relationer reducerer den negative sammenhæng mellem lav socioøkonomisk status og frafald, mens Pijl et al. (2014) viser, hvordan gode lærer-elev-relationer også i sig selv nedbringer risikoen for frafald i ungdomsuddannelsesforløb. Samme studie peger på, at unges oplevelser af ensomhed (i relation til klassekammerater) øger risikoen for frafald. Flere studier, vurderet til at have en middel kvalitet, peger dermed på relevansen af en aktiv indsats rettet mod at styrke etableringen af positive lærer-elev-relationer samt rum for, at sociale relationer mellem elever trives og udvikles.

Efter denne tværgående opsamling går afsnittet videre med en opsummering af centrale fund vedrørende målgruppens karakteristika for hver af de identificerede tematikker.

3.1.1 Etnicitet

Kortlægningen inkluderer to studier, der ser på sammenhængen mellem etnicitet og frafald. De afspejler begge erfaringer fra Norge og det norske uddannelsessystem, som rummer en række ligheder med, men også forskelle fra, det danske uddannelsessystem. Siden 1997 har alle unge nordmænd haft ret til mindst tre års ungdomsuddannelse (upper secondary school). De kan vælge mellem et akademisk spor (treårigt forløb) og et erhvervsrettet spor (normeret til fire år), bestående af to års klasseundervisning efterfulgt af to års praktik. Ligesom i Danmark leder kun det erhvervsrettede spor direkte til erhvervskompetencer. Modsat den danske opbygning tillader det norske uddannelsessystem, at man skifter spor efter to år uden at skulle starte forfra (Hardoy & Schøne, 2013).

Dæhlen og Rugkåsa (2018) stiller spørgsmålet om, hvorvidt unge med minoritetsbaggrund, der har modtaget børnevelfærd², er dobbelt-udsat for frafald i ungdomsuddannelser (i kraft af deres minoritetsbaggrund *og* det forhold at de modtager børnevelfærd), mens Hardoy og Schøne (2013) interesserer sig for, hvorvidt klasseandelen af unge med ikkevestlig minoritetsbaggrund har betydning for frafaldet blandt majoritetsbefolkningen. I gruppen af unge, som under deres opvækst har modtaget børnevelfærd, finder Dæhlen og Rugkåsa (2018), at risikoen for frafald i stedet for at afspejle en risiko ved det at have ikkevestlig minoritetsbaggrund, reflekterer en generel risiko, knyttet til det at vokse op i en udsat familie. Når sammenhængen mellem etnicitet og frafald fra ungdomsuddannelse kontrolleres for forældres uddannelsesniveau, køn og karakterer fra grundskolen, viser det sig, at unge med norsk oprindelse er i størst risiko for frafald. Indflydelsen af ikkevestlig minoritetsbaggrund på risiko for frafald viser sig at være me-

---

² Sociale foranstaltninger rettet mod barnet og familien med henblik på at sikre barnet gode opvækstvilkår. Kan være fokuseret på pasningstilbud, frivillige og forebyggende interventioner i hjemmet, vejledning og støtte samt tvangsanbringelser uden for hjemmet (Dæhlen & Rugkåsa, 2018).

dieret af forældrenes lave uddannelsesniveau og i særlig grad af lave karakterer i grundskolen. I samme stil konkluderer Hardoy et al. (2013), at den påviste sammenhæng mellem en forøget andel af unge med ikkevestlige minoritetsbaggrund og et stigende frafald blandt unge fra majoritetsbefolkningen ikke kan fortolkes som en "etnisk" effekt, men snarere reflekterer et lavere fagligt niveau blandt unge fra ikkevestlige familier, hvor forældrenes uddannelsesniveau er lavt.

3.1.2 Mentalt helbred

Kortlægningen inkluderer to studier, der undersøger sammenhænge mellem mentalt helbred og frafald. Begge studier bygges op omkring surveys blandt unge, hvis svar efterfølgende kobles med registerdata på individniveau. Studierne tager afsæt i en norsk (Sagatun et al., 2014) og en dansk (Hjorth et al., 2016) kontekst. Sagatun et al. (2014) konkluderer, at særligt synlige mentale problemer (såsom adfærdsforstyrrelser og hyperaktivitet) blandt både piger og drenge, forøger risikoen for frafald. På den baggrund anbefaler forfatterne, at der sættes tidligt ind over for sådanne symptomer. Hjort et al. (2016) finder ligeledes, at dårligt selvrapporeret mentalt helbred øger risikoen for frafald i uddannelsesforløb efter grundskolen. Særligt på det erhvervsrettede spor. Konklusionerne fra Hjort et al. (2016) rummer dog en del usikkerhed, i kraft af en skævhed i, hvilke unge der har deltaget i den spørgeskemaundersøgelse, som ligger til grund for undersøgelsen.

3.1.3 Sociale problemer og baggrund

Kortlægningen inkluderer i alt fem studier, som undersøger sammenhængen mellem, hvad vi har kaldt sociale problemer og baggrund. Sociale problemer i målgruppen af unge karakteriseres i publikationerne ved de unges anbringelse uden for hjemmet, ved familier, hvor forældrene er kontanthjælpsmodtagere, har lavt uddannelsesniveau, er arbejdsløse mv. Studierne afspejler danske, norske, svenske og finske forhold, mens et enkelt studie laver en sammenligning mellem forhold i Norge og USA.

Studierne inddrager en lang række faktorer relateret til de unge og til de unges forældre og opvækstvilkår som forklarende for en forøget risiko for frafald. Kääriälä et al. (2018) sammenligner anbringelser i Danmark, Sverige og Finland og viser, at anbringelse uden for hjemmet, særligt for unge danskere og i høj grad de, som anbringes første gang som teenager, øger risikoen for frafald markant sammenlignet med ikke-anbragte.

Vauhkonen et al. (2017) påviser en risiko for, at akkumuleret udsathed (defineret som modtagelse af kontanthjælp *og* uddannelsesfrafald *og* arbejdsløshed) overføres fra forældre til unge, og afviser, at økonomisk fattigdom er forklaringen herpå. I stedet peger forfatterne på betydningen af immaterielle/kulturelle ressourcer, såsom værdier og holdninger, som forklaring på intergenerational overførsel af sociale problemer. Forfatterne konkluderer, at dette repræsenterer et potentielt udfordrende fund set fra et velfærds-/handlingsperspektiv, men peger på, at social politik er nødt til at turde forholde sig til kulturelle forklarende mekanismer i forhold til at målrette indsatser. Studiet peger desuden på, at modtagelse af kontanthjælp i familien udgør den stærkeste risikofaktor for, at næste generation ligeledes oplever dette.

Ristikari et al. (2018) bekræfter en sammenhæng mellem det at vokse op som barn i en familie, der modtager kontanthjælp, og en senere øget risiko for adfærdsproblemer, såsom frafald og teenagegraviditet, og viser, at risikoen er størst, når den økonomiske ud-sathed finder sted i barnets tidlige liv. Dog er fundet begrænset af at kohorten, som følges, er vokset op under en lavkonjunktur, som forfatterne vurderer kan påvirke resultatet.

Lundetræ (2011) peger på, at der eksisterer en sammenhæng mellem et lavt uddannelsesniveau hos den biologiske mor og forøget risiko for frafald blandt unge nordmænd, mens de unges læsefærdigheder og talforståelse ser ud til at mediere sammenhængen. På den baggrund argumenterer forfatteren for et tidligt fokus på børns basale færdigheder i forhold til at styrke deres mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse. På trods af, at studiet bekræfter andre lignende resultater vedrørende betydningen af de unges skolepræstation fra grundskolen, skal resultaterne tolkes med stor varsomhed, da studiet rummer mangelfulde beskrivelser af både design og data.

Endelig viser Markussen et al. (2011), at sammenhængen mellem social baggrund og unges risiko for frafald og ikke-gennemførelse i ungdomsuddannelsessystemet er medieret af tidligere skolepræstationer (målt i 10. klasse). Forfatterne peger på, at indsatser iværksat for at modvirke uddannelsesfrafald bør bygge på viden om, at elever har forskellige (faglige) forudsætninger for at lykkes i et ungdomsuddannelsesforløb – forudsætninger, som allerede er etableret i grundskolen. For at styrke unges faglige forudsætninger peger forfatterne på, at der må iværksættes fagligt støttende indsatser i børnehave og grundskole, i overgangen (vejledningsindsatsen) mellem grundskole og ungdomsuddannelse *og* i ungdomsuddannelsesregi (her peges der på særligt tilrettelagte forløb som en mulig indsats).

3.1.4 Studiemotivation og engagement

Et enkelt studie vedrørende målgruppens karakteristika forsøger at identificere, hvilken betydning de unges motivation for og engagement i skolearbejde samt tro på egne evner og formåen har for, om de gennemfører en ungdomsuddannelse eller falder fra undervejs. Dæhlen (2017) måler tro på egne evner og formåen via en gennemsnitsscore på følgende udsagn: "jeg tænker, jeg er ligeså klog som andre på min alder", "jeg er ret langsom til at lave mine lektier", "jeg klarer mig meget godt i skolen", "jeg har svært ved at finde svarene i skolen" og "jeg føler, jeg er ret intelligent".

Med afsæt i en norsk kontekst undersøger Dæhlen, om individuel motivation og tro på egne evner har en signifikant betydning for gennemførelse/frafald blandt elever fra Oslo på forskellige uddannelsesspor (studieforberedende eller erhvervsrettet). Hun finder, at mens individuel motivation og tro på egne evner ser ud til at styrke gennemførelsen blandt unge på de studieforberedende spor, så fremkommer tidlige skolepræstationer (fra grundskolen) som eneste signifikante forklarende faktor for gennemførelse blandt unge på det erhvervsrettede spor. På trods af, at unge på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser relativt set udtrykker lavere motivation og tro på egne evner, konkluderer Dæhlen, at dette ikke er den forklarende faktor for deres frafald. Snarere synes risikoen for frafald at være grundlagt, længe før de påbegynder erhvervsuddannelse – relateret til deres tidligere skolepræstation og erfaring. Frem for at pege på behovet for en tidlig

indsats med fokus rettet på grundskoletrinnet, fremhæver Dæhlen, at der kunne være behov for en justering på det erhvervsrettede spor, hvor de seneste reformer har medført en stigende grad af akademisering. Dæhlen fremhæver i den sammenhæng en potentiel mangel på alternative (ikke-boglige/ikke-teoretiske) uddannelsesveje/tilbud. Til trods for et solidt design er generaliserbarheden af Dæhlens studie usikker, da studiepopulationen udelukkende repræsenterer unge fra Oslo.

3.1.5 Sociale relationer og støtte

De tre resterende studier vedrørende målgruppens karakteristika handler om sociale relationers betydning for det at stå uden uddannelse blandt:

- unge fra familier med lav indkomst, og hvor forældre har et lavt uddannelsesniveau
- unge med mentale helbredsproblemer
- unge med særlige behov (adfærdsvanskeligheder og specifikke indlæringsvanskeligheder samt generelle indlæringsvanskeligheder/svag begavelse).

Studierne undersøger sociale relationers potentielle indflydelse på kendte sammenhænge mellem lav socioøkonomisk status og frafald, dårligt mentalt helbred og frafald samt indlæringsvanskeligheder og (intention om) frafald. De peger samstemmende på, at gode sociale relationer i klassen (til lærere og klassekammerater) ser ud til at kunne nedbringe risikoen for, at unge i de tre nævnte målgrupper kommer til at stå uden uddannelse.

Winding og Andersen (2015) bekræfter først og fremmest tidligere studier, som peger på en sammenhæng mellem lavt uddannelses-, og indkomstniveau blandt forældre og en øget risikoen for unges frafald fra en ungdomsuddannelse. De finder videre, at sammenhængen består efter kontrol for sociale relationer til familie og venner. Den forøgede risiko for frafald blandt unge fra familier med lavere socioøkonomisk status kan således ikke forklares som et udfald af (dårlige) sociale relationer til familie og venner. Derimod ser sammenhængen ud til at være medieret af dårlige sociale relationer til lærere og klassekammerater ved 18 årsalderen. Forfatterne konkluderer, at et vigtigt opmærksomhedspunkt på ungdomsuddannelserne er at støtte op om og stimulere positive sociale relationer mellem elev-elev og mellem elev-lærer, da begge typer af relationer ser ud til at gavne alle elever og måske særligt rummer et potentiale for at reducere risikoen for, at unge fra familier med lav socioøkonomisk status kommer til at stå uden uddannelse.

De to sidste studier af Holen et al. (2017) og Pijl et al. (2014) konkluderer ligeledes, at positive sociale relationer, støtte, omsorg og opmærksomhed fra lærere samt klassekammerater kan være med til at nedbringe risikoen for at stå uden uddannelse blandt unge med forøget risiko. Dels for unge med psykiske og adfærdsmæssige vanskeligheder, og dels for unge med indlæringsvanskeligheder – både *specifikke* vanskeligheder ved læsning og matematik og *generelle* vanskeligheder i form af lav intelligens. Dog erkender forfatterne, at dette meget vel kan være en vanskelig opgave for lærere i en virkelighed, hvor behovet hos unge med mentale og eller faglige udfordringer blot er et blandt mange behov i en almindelig skoleklasse.

4 Emneområde 2: Uddannelsesforløb

Inden for emneområde 2 inkluderes fem studier, der på forskellig vis retter blikket mod uddannelsesforløb, som involverer at stå uden uddannelse. Det undersøges, hvilken betydning det har, at frafald sker fra henholdsvis erhvervsfaglige og studierettede/akademiske spor og der ses på betydningen af, *hvornår* frafaldet sker. En status uden uddannelse danner således afsæt for at se på, hvad der følger efter, men er også udgangspunkt for studier af, hvad der leder frem mod denne status. Interessen vendes ligeledes mod det, der sker rundt om de unge, med fokus på, hvordan eksempelvis organisatoriske strukturer, forskellige uddannelsesstilbud og særlige forældrepraksisser påvirker uddannelsesadfærd og uddannelsesforløb.

Kapitlet trækker på tre studier af høj kvalitet (Bäckman et al., 2015; Borgen & Borgen, 2015 og Gustafsson et al., 2017) samt to studier af middel kvalitet (Frostad et al., 2015 og Blondal & Adalbjarnardottir, 2014). I dette tilfælde handler vurderingen af middel kvalitet om, at de to studier dels anvender en lille studiepopulation, dels en studiepopulation fra en specifik geografisk beliggenhed. Begge forhold begrænser studiernes generaliserbarhed.

Emneområdet vedrørende uddannelsesforløb indeholder ikke studier, som evaluerer egentlige "iværksatte" indsatser eller interventioner. Alligevel kommer studierne tættere på nogle af de mekanismer, der virker/ikke virker rundt om de unge – mekanismer, som er adskilt fra den enkelte unges karakteristika, og som derved også repræsenterer håndtag, der potentielt set kan skrues på, eller potentielt set kan påvirkes af andre end den unge selv og derigennem virke ind på den unges uddannelsesforløb. De fem studier sammenfattes under to forskellige tematikker:

- Studiestruktur (2)
- Sociale relationer og støtte (3).

4.1 Syntese

At emneområde 2 blot indeholder fem studier, peger på et relativt begrænset fokus i nyere, *kvantitativ* forskning vedrørende uddannelsesforløb blandt nordiske unge uden uddannelse. Størstedelen af de fremsøgte forskningsbidrag om uddannelsesforløb er således kvalitative og præsenteres i perspektiveringen i Kapitel 7.

Tre ud af de fem studier operationaliserer det at stå uden uddannelse som en enkeltstående begivenhed, målt på et bestemt nedslagspunkt ud fra alder (Blondal & Adalbjarnardottir, 2014 og Gustafsson et al., 2017) eller ud fra hvornår en ungdomsuddannelse er påbegyndt (Bäckman et al., 2015). De resterende to studier studerer dels det at stå uden uddannelse som proces i form af unges *intentioner om frafald* (Frostad et al., 2015) og dels som det at være "bagud i forhold til standard progression" (Borgen & Borgen, 2015).

De fem studiers resultater, vedrørende uddannelsesforløb blandt unge uden uddannelse, står, i højere grad end studier vedrørende målgruppens karakteristika, i deres egen ret. Færre konklusioner kan trækkes på tværs. De vigtigste pointer sammenfattes herunder.

Bäckman et al. (2015) viser, at der ikke kan drages nogen entydig konklusion om, hvorvidt en bestemt organisering af ungdomsuddannelsesforløb (hvor der tilbydes virksomhedsbaseret frem for skolebaseret praktik) er at foretrække for unge, der falder fra, set i lyset af deres position på et fremtidigt arbejdsmarked. Forfatterne retter fokus på de nordiske lande, som trods ligheder repræsenterer forskellige måder at organisere ungdomsuddannelser på. Studiet finder, at danske unge, der falder fra en erhvervsrettet ungdomsuddannelse, i lavere grad ender uden for uddannelse og beskæftigelse, sammenlignet med unge fra Sverige, Norge og Finland. Set på tværs af lande konkluderer forfatterne dog, at lærlinge-/praktikpladsordningen hverken fungerer som en mekanisme til at nedbringe frafald eller som en mekanisme, der gør overgangen til arbejdsmarkedet lettere for de, der falder fra. I stedet må lærlinge-/praktikpladsordningen suppleres med indsatser, der forebygger frafald og støtte i de tilfælde, hvor frafald finder sted. Forfatterne peger på, at strategier til at lette overgangen til arbejdsmarkedet blandt unge uden uddannelse kunne inkludere statslige tilskudsordninger til arbejdsgivere samt opkvalificering og korte uddannelsesforløb inden for brancher med stor efterspørgsel på arbejdskraft. Borgen og Borgens studie (2015) peger på en anden type indsatser ved at vise, hvordan højskoleophold for nogle unge med en frafaldshistorik bliver en hjælp på vejen tilbage på et uddannelsesspor. Fundet – at den ikke-boglige kontekst er værdifuld for nogle frafaldstruede unge – er i tråd med Dæhlens (2017) opfordring til at tænke i ikke-boglige uddannelses-/kompetencegivende alternativer til unge, for hvem det ordinære uddannelsessystem ikke har et uddannelsesstilbud, der umiddelbart matcher deres behov. Dæhlen kommer ikke med konkrete eksempler på, hvilke typer af ikke-boglige alternativer hun har i tankerne.

De tre studier, der er inkluderet under tematikken vedrørende sociale relationer og støtte, bekræfter fundene fra samme tematik i kapitel 4. De adskiller sig dog fra de tidligere studier ved at se på den mere generelle betydning af sociale relationer (her operationaliseret som relationen mellem unge og lærere, unge og forældre/forældrepraksisser samt unge og voksne i et bredere nærmiljø) uden at knytte den positive indflydelse an til unge med særlige karakteristika (eksempelvis unge med psykiske eller adfærdsmæssige vanskeligheder). Fælles for de tre studier er, at de finder en generelt gavnlig indflydelse af positive sociale relationer på de unges mulighed for at gennemføre deres uddannelsesforløb. Sammenhængen er – som vist tidligere – i nogle tilfælde en medieret sammenhæng, der går igennem de unges skoleengagement, som igen får positiv betydning for deres præstation i skolearbejdet. Omvendt viser negative relationer sig at være en signifikant forklarende faktor for en øget risiko for frafald. Generelt bestyrker studierne troen på betydningen af at indgå i positive og støttende relationer til voksne i de unges nærmiljø. Unge, som vokser op med autoritative forældre (der udviser supervision, opmuntring og autonomi) har eksempelvis mindre risiko for frafald i ungdomsuddannelsesforløb. En sammenhæng som vedbliver *efter* kontrol for skolepræstation i grundskolen (Blondal & Adalbjarnardottir, 2014). Dog skal det også her nævnes, at studier af middel kvalitet, hvor spørgeskemadata ofte resulterer i små og geografisk afgrænsede studiepopulationer, betyder, at der må tages et forbehold for resultaternes generaliserbarhed. Det er både tilfældet for Frostad et al. (2015) og Blondal & Adalbjarnardottir (2014).

Herunder uddybes de centrale pointer fra de to identificerede tematikker.

4.1.1 Studiestruktur

Kortlægningen inkluderer to studier vedrørende studiestruktur og eventuelle sammenhænge mellem ungdomsuddannelsernes organisering og det at stå uden uddannelse. Bäckman et al. (2015) anvender eksempelvis forskellige organisatoriske strukturer inden for de nordiske landes uddannelsessystemer til at studere, om dette har betydning for unge frafaldnes efterfølgende muligheder/risiko på arbejdsmarkedet. Forfatterne er særligt interesserede i at vurdere, om lærlinge-/praktikpladsordningen (som er særligt fremherskende i Danmark og til dels Norge) nedbringer risikoen for at stå uden for uddannelse og beskæftigelse efter frafald fra uddannelse. Forfatterne finder ingen entydig sammenhæng mellem lærlinge-/praktikpladsordningen og forbedrede muligheder på arbejdsmarkedet og konkluderer, at ordningen hverken fungerer som en mekanisme til at nedbringe frafald, eller som en mekanisme, der entydigt og i sig selv gør overgang til arbejdsmarkedet lettere for de, der falder fra. I stedet argumenterer Bäckman et al. (2015) for, at lærlinge-/praktikpladsordningen må suppleres med indsatser, som forebygger frafald og støtte i de tilfælde, hvor frafald finder sted. Bäckman et al. (2015) peger på, at strategier til at lette overgangen til arbejdsmarkedet blandt unge uden uddannelse kunne inkludere statslige tilskudsordninger til arbejdsgivere samt opkvalificering og korte uddannelsesforløb inden for brancher med stor efterspørgsel på arbejdskraft. Forfatterne understreger dog, at det ligger ud over studiets formål at pege på særlige strategier/indsatstyper.

I modsætning til Bäckman et al. tager Borgen og Borgen (2015) udgangspunkt i et ikke-boglig uddannelsesstilbud, som ligger uden for den ordinære uddannelsesstruktur. Ved at se på effekten af et højskoleopholds betydning for, at tidligere frafaldne unge (og inden alder 23) gennemfører en ny ungdomsuddannelse, tilføjer studiet en vigtig brik til forståelsen af, hvilke typer af indsatser der rummer et potentiale i forhold til at bringe unge med dårlige uddannelseserfaringer videre i det ordinære uddannelsessystem. Forfatterne konkluderer, at mens højskoleopholdet for unge, der ikke oplever udfordringer i uddannelsesforløb, repræsenterer en studiepause, så kan det for tidligere frafaldne, eller frafaldstruede unge, repræsentere et rum, hvor andre end akademiske egenskaber styrkes og opbygges. Forfatterne fremhæver højskole-konteksten med fokus på sociale og praktiske færdigheder som en kontekst, hvori vigtige egenskaber, såsom selvtillid og relationelle kompetencer, potentielt set kan udvikles.

4.1.2 Sociale relationer og støtte

De to studier vedrørende sociale relationer og støtte, inkluderet her, adskiller sig fra den samme tematik under målgruppens karakteristika. Hvor det tidligere afsnit undersøgte sociale relationers betydning for det at stå uden uddannelse blandt unge fra familier med lav socioøkonomisk status, unge med psykiske vanskeligheder og/eller indlæringsvanskeligheder, ser dette afsnit på betydningen mere generelt af forældre-ung/voksen-ung relationen. Studierne er udført henholdsvis i en islandsk og en svensk kontekst.

Først viser Blondal og Adalbjarnardottir (2014), hvordan autoritativ forældrepraksis (med fokus på selvbestemmelse, opmuntring og supervision) hænger sammen med forøget

mulighed for, at unge gennemfører deres ungdomsuddannelse. Sammenhængen viser sig at være delvist medieret af de unges eget engagement, som er større blandt elever med autoritative forældre. At sammenhængen fortsat er der efter kontrol for tidligere skolepræstationer antyder, at kvaliteten af forholdet mellem forældre-ung medvirker til, at unge bliver mere positivt indstillet over for skolearbejde, der igen øger mulighederne for at gennemføre. Gustafsson et al. (2017) peger på en anden faktor i de unges primære relationer eller omgangskreds/kvarter, der øver indflydelse på deres muligheder for at gennemføre en ungdomsuddannelse. I deres studie identificerer Gustafsson et al. således en forøget risiko for frafald blandt unge, som er en del af en familie, hvor den ene forælder modtager kontanthjælp på trods af at have gennemført videregående uddannelse. Risikoen for frafald stiger væsentligt med andelen af voksne i kvarteret, som er arbejdsløse og højtuddannede.

Frostad et al. (2015) adskiller sig fra resten af den inkluderede kvantitative litteratur ved at studere *intentioner om frafald*³ blandt unge, der stadig er i gang med ungdomsuddannelse. Det gør det muligt for Frostad et al., at sandsynliggøre, hvilke faktorer der øver indflydelse på beslutningen om at falde fra uddannelse, og således også udpege nogle områder, hvor det potentielt set er meningsfuldt at sætte ind med støtte over for frafaldstruede unge. De peger i konklusionen på, at ensomhed⁴ er den mest betydningsfulde faktor, efterfulgt af manglen på lærerstøtte, for unges intentioner om frafald. På den baggrund anbefaler de, med forbehold for studiets begrænsninger, at lærere på ungdomsuddannelser med fordel kan arbejde med at skabe støttende læringsmiljøer, der faciliterer social og faglig kontakt og integration.

---

³ Intentioner om frafald er opgjort ud fra svar på udsagn som "jeg overvejer ofte at gå ud af skolen", "jeg føler, at jeg spilder tiden i skolen", "jeg forstår ikke, hvad jeg laver i skolen" og "jeg overvejer ofte at gå ud af skolen pga. konflikter med mine lærere".

⁴ Ensomhed måles ud fra en skala konstrueret på baggrund af seks udsagn, som respondenten bedes vurdere sandheden af (målt på en sekspoints likert-skala). Eksempler på udsagn er: "jeg har ingen at være sammen med i skolen" og "jeg føler mig som en outsider i skolen" (Frostad et al., 2015, p. 115).

5 Emneområde 3: Mønsterbrud

Litteratursøgningen indeholdt efter ønske fra BUVM en søgning efter litteratur om mønsterbrydere, primært med fokus på unge, der klarer sig bedre end forventet, og hvilke mekanismer der hænger sammen med mønsterbrud. Det viste sig at være svært at fremsøge studier, der direkte forholder sig til mønsterbrud. I det følgende sammenfattes resultaterne og hovedpointerne fra et enkelt studie, som undersøger sammenhængen mellem studieengagement og forventede versus ikke-forventede uddannelsesforløb.

Det sidste emneområde adskiller sig således fra de andre ved kun at være repræsenteret af et enkelt studie, og baggrunden for at sige noget mere generelt om mønsterbrydere som undergrupper er derfor meget begrænset. Da der kun er et enkelt studie, udfoldes lidt flere nuancer end i de tidligere præsentationer.

Det pågældende studie (Blondal og Adalbjarnardottir 2012) undersøger, hvordan studieengagement udvikler sig over tid på et centralt vendepunkt blandt elever, som følger forventede versus ikke-forventede uddannelsesforløb. Der fokuseres på udviklingen i studieengagement fra 14 til 15 årsalderen, da unge på dette tidspunkt, ud fra en normativ betragtning, afslutter deres grundskoleuddannelse. Studiet inkluderer mål for manglende studieengagement udtrykt i både adfærd og i følelser.

Den overordnede hypotese, der afprøves, går på, at manglende studieengagement ved 14 års-alderen og forandringer i studieengagement fra 14 til 15 årsalderen er forskellig blandt elever, som følger henholdsvis forventede og ikke-forventede uddannelsesforløb.

Samplet består af 832 unge, som deltog i en baseline survey som 14-årige (9. klasse), som deltog i opfølgende survey som 15-årige, som deltog i afsluttende eksamen efter 10. klasse (stadig 15 år), og for hvem der var registerbaseret information om højest fuldført uddannelse som 22-årige. Deres præstation ved grundskolens afsluttende eksamen blev anvendt til at opsætte forventninger til højeste uddannelsesniveau som 22-årige (bestået eller faldet fra ungdomsuddannelse).

Først defineres fire grupper af unge baseret på forventede og ikke-forventede outcomes (som 15-årige) koblet med, hvordan det rent faktisk gik dem som 22-årige.

- Forventede gennemført (som efter forventning har gennemført ungdomsuddannelse som 22-årig)
- Ikke-forventede gennemført (som mod forventning har gennemført ungdomsuddannelse som 22-årig)
- Forventede frafaldne (som efter forventning er faldet fra ungdomsuddannelse som 22-årig)
- Ikke-forventede frafaldne (som mod forventning er faldet fra ungdomsuddannelse som 22-årig).

Herefter undersøges sammenhængen mellem outcomes i 22 årsalderen og udviklingen i studieengagement fra 14 til 15 årsalderen.

Studiet viser, at udviklingen fra 14 til 15 årsalderen i adfærdsmæssig og følelsesmæssig studieengagement synes at hænge sammen med, hvordan det går den unge i efterfølgende ungdomsuddannelsesforløb. Hvor nogle af de lavt præsterende elever mod forventning gennemfører, så viser nogle af de højt præsterende unge, hvem man forventede gennemførte, sig at være mere udsatte. For den sidstnævnte gruppe viser studiet, at de allerede som 14-årige har et lavere studieengagement sammenlignet med de højt præsterende elever, som ender med at gennemføre en ungdomsuddannelse. Fra 14 til 15 årsalderen udvikler de yderligere et lavere engagement i skolearbejde både adfærdsmæssigt og følelsesmæssigt.

Blandt de lavt præsterende elever er forskellen mellem de, som gennemfører en ungdomsuddannelse (mod forventning), og de, som falder fra (forventeligt) også synlig allerede som 14-årige. De, som mod forventning gennemfører ungdomsuddannelse, har således et højere studieengagement målt på begge faktorer. Udviklingstendensen ændrer sig ikke fra 14 til 15 årsalderen.

Forfatterne inkluderer køn og socioøkonomiske baggrundsfaktorer og konkluderer, at der bør rettes særlig opmærksomhed mod drenge fra familier med færre ressourcer (målt på forældrenes uddannelsesniveau og beskæftigelsesstatus). Sammenlignet med andre elever synes de at være i størst risiko for lavt studieengagement i deres sidste år i grundskolen. De giver således udtryk for at mangle både følelsesmæssig og adfærdsmæssig engagement i skolearbejde.

Forfatterne argumenterer for, at studieengagement er en central og vigtig indikator for, hvordan fremtidig uddannelsesaktivitet påvirkes – og at målet er vigtigt at være opmærksomt på for unge, der præsterer godt såvel som dårligt i grundskolens sidste år. På grund af et relativt lille og geografisk afgrænset sample, er der ikke grundlag for at betragte resultatet som generaliserbart til andet end den islandske kontekst.

6 Perspektivering

6.1 Kvalitativ empirisk viden

Søgningen efter nyere litteratur vedrørende nordiske unge uden uddannelse resulterede i en større mængde kvalitative forskningsbidrag, hvoraf 11 er inkluderet i kortlægningen. I det følgende anvendes disse 11 publikationer til at nuancere de konklusioner, der drages på baggrund af den kvantitative forskningslitteratur. Det lader sig gøre, fordi der på tværs af publikationer, i kraft af kortlægningens søgestrategi, er store overlap i de berørte emneområder, hvorved de kvalitative publikationer giver adgang til fortolkninger af de unges eget blik på og forståelse af flere af kortlægningens temaer. Der er tale om fem danske studier (Görllich & Katznelson 2015; Nielsen 2016; Grønborg 2015; Tanggaard 2013 og Jørgensen 2015), tre norske (Ottosen et al., 2019; Ramsdal et al., 2018 og Bunting et al., 2017), et svensk (Lundahl et al., 2015), et finsk (Jäppinen, 2010) og et islandsk (Jóhannesson & Bjarnadóttir, 2016) bidrag.

6.1.1 Hvad er det for et ungeperspektiv publikationerne formidler?

Det kvalitative materiale præsenterer og formidler – for langt størstedelen af studierne – fortolkninger af de unges eget perspektiv. Enkelte studier inkluderer interview med fagpersoner rundt om de unge, eksempelvis undervisere, mens ét studie udelukkende fokuserer på studiestruktur og pædagogiske tilgange blandt udbydere af erhvervsuddannelser (Jäppinen, 2010).

Målgruppen af unge repræsenterer på forskellig vis unge uden uddannelse. Studierne inkluderer arbejdsløse unge, unge elever med forøget risiko for frafald, unge elever med tidligere erfaringer med frafald samt unge, som står uden for uddannelse på interviewtidspunktet. Der er i flere studier eksempler på en differentiering af gruppen af unge uden uddannelse i mindre grupper af unge, for hvem vejen videre fra uddannelsesfrafald er mere eller mindre succesfuld. Der er en klar overvægt af studier, der fokuserer på elever eller frafaldne på erhvervsuddannelser, og et mindre fokus på frafald fra gymnasiale uddannelsesforløb. Interviewpersonerne er typisk mellem 16 og 24 år og repræsenterer begge køn, dog med en overvægt af drenge/unge mænd.

Studiernes kvalitative design og empiri varierer fra store samples udvalgt på baggrund af registerbaserede risikofaktorer, såsom forældre med lavt uddannelsesniveau, minoritetsbaggrund og at være mand i et "kvindefag", hvor empiri indsamles ved hjælp af strukturerede/semistrukturerede interviewguides (eksempelvis Jørgensen 2015 og Nielsen 2016), til små samples, hvor interviewdeltagernes egne narrativer vedrørende frafald, eller intentioner om frafald står centralt (eksempelvis (Ramsdal et al., 2018 og Bunting et al., 2017).

6.1.2 Fokus på at forstå det at stå uddannelse som en proces

Fælles for de kvalitative studier er begrebsliggørelsen af frafald/det at stå uden uddannelse som en proces. Det vil sige, at det at stå uden uddannelse eksempelvis udfoldes som et resultat af, hvordan diverse udfordringer (af helbredsmæssig, social og/eller fag-

lig karakter) akkumulerer og intensiveres henover en længerevarende tidsperiode. I andre tilfælde danner tidligere frafald afsæt for at forstå den efterfølgende proces som eksempelvis indebærer forsøg på at vende tilbage til uddannelse eller træde ud på arbejdsmarkedet, og hvordan denne proces lykkes henholdsvis ikke lykkes, samt hvad der synes at have betydning for udfaldet.

6.1.3 Tematikker i de kvalitative forskningsbidrag

Studierne er fremsøgt efter samme søgestrategi som de kvantitative forskningsbidrag og kan derved placeres under de samme overordnede emneområder. Dog er der en markant overvægt af studier, som falder under emneområdet vedrørende uddannelsesforløb. Kun to af de 11 kvalitative studier handler eksplicit om målgruppens karakteristika, herunder dårligt mentalt helbred (Ramsdal et al., 2018), samt hvorvidt det at stå uden uddannelse repræsenterer et særligt "drengeproblem" (Jørgensen 2015). Flere af de resterende bidrag vedrørende uddannelsesforløb berører målgruppens karakteristika uden fokus på en specifik delgruppe.

I det følgende opsummeres en række centrale pointer fra de inkluderede studier, som, i det omfang empirien tillader det, relateres til kvantitative fund inden for samme tematik.

6.1.3.1 Sociale problemer og baggrund

I alt fem kvantitative studier undersøger sammenhængen mellem sociale problemer/social baggrund og det at stå uden uddannelse. De peger på, hvordan forskellige faktorer i unges opvækst direkte eller indirekte medvirker til at øge risikoen for at stå uden uddannelse. Faktorer af betydning inkluderer anbringelse uden for hjemmet, samt at forældrene til den unge har lavt uddannelsesniveau, modtager kontanthjælp, er arbejdsløse eller selv tidligere er faldet fra uddannelse. Studierne finder, at sociale problemer i familier overføres fra forældregenerationen til de unge.

Baseret på et stort empirisk interviewmateriale sætter Lundahl et al. (Lundahl et al., 2015) både fokus på det forløb af begivenheder, som resulterer i frafald fra uddannelsessystemet, og på unges forsøg på efterfølgende at genoptage uddannelse eller finde et arbejde. Mange unge, som er faldet fra ungdomsuddannelser, og som på interviewtidspunktet befinder sig uden for uddannelse og beskæftigelse, deler udfordringer relateret til social baggrund og opvækst. De unge beretter om at være vokset op i familier præget af skilsmisse og/eller konflikt, om hyppige flytninger og skoleskift samt om lavt uddannelsesniveau blandt forældrene. Flere unge beskriver i tillæg egne erfaringer med psykiske eller adfærdsmæssige vanskeligheder, med stofmisbrug og/eller overforbrug af alkohol. Studiet bekræfter således en række af de kvantitative konklusioner vedrørende betydningen af social baggrund og problemer i løbet af opvæksten for de unges senere status uden uddannelse.

Kombinationen af begrænsede socioøkonomiske ressourcer, udfordrende familierelationer, indlæringsvanskeligheder og en marginaliseret position i forhold til uddannelsessystemet, efterlader, ifølge Lundahl et al., mange unge interviewpersoner med en følelse af fiasko, af at være anderledes og af at have begrænsede handlemuligheder. Blandt de, som har fundet vej tilbage til uddannelse og/eller job, beskrives det, hvordan de oplever,

at tiden har modnet dem, og hvordan den ekstra tid har været betydningsfuld for evnen til at træffe valg, for deres studiemotivation og interesse i at lære/tage en uddannelse.

6.1.3.2 Sociale relationer og støtte

De kvantitative fund vedrørende betydningen af sociale relationer og støtte peger på, at positive, støttende lærer-elev-relationer i både grundskole og videre ungdomsuddannelse signifikant øger unges muligheder for at gennemføre uddannelsesforløb. Betydningen af positive voksen-relationer gælder særligt for unge med karakteristika såsom indlæringsvanskeligheder og psykiske vanskeligheder, og for unge, hvis forældre i mindre grad udviser støtte, engagement og opbakning til uddannelse.

I alt fire kvalitative studier falder direkte under tematikken vedrørende sociale relationer og støtte og betydningen heraf for frafald eller beslutninger om omvalg/studieskifte. Studierne har fokus på frafaldne, arbejdsløse unge med internaliserede problemer såsom angst, spiseforstyrrelser, personlighedsforstyrrelser, bipolare lidelser og depression ((Ramsdal et al., 2018), på unge frafaldne, som har genoptaget ungdomsuddannelse (Görlich et al. 2015 og Bunting et al. 2017), og på igangværende elever på erhvervsuddannelser, hvor risikoen for frafald er blandt de højeste (Grønberg, 2015).

For unge med en frafaldshistorik (både de, som på interviewtidspunktet fortsat står udenfor, og de, som har genoptaget uddannelse) står erfaringer med lav grad af social støtte fra voksne, samt konfliktfyldte og brudte sociale relationer på hjemmefronten centralt. Det konkluderes, at udfordringer på hjemmefronten, både erfaringer med sociale problemer og manglende opbakning til skolearbejde, forstærker behovet for støtte og hjælp i uddannelsesmiljøet. At denne gruppe af unge ligeledes beskriver en manglende støtte i skole og uddannelsesmiljø, fortolkes som en medvirkende faktor til deres udfordringer med at fastholde tilknytning og motivation for skolearbejdet. Studiet af unge elever på mekanikeruddannelsen i Danmark, ramt af højt frafald, peger på, at sociale dynamikker mellem elever – hvoraf nogle eksempelvis kategoriseres som "seriøse" og andre som "useriøse" – kan blive en selvforstærkende mekanisme, der medvirker til frafald (Grønberg, 2015).

Endelig breder Görlich og Katznelson (2015) forståelsen af sociale relationer og støtte ud til et spørgsmål om tillid til uddannelsessystemet mere generelt. De beskriver, hvordan et trygt uddannelsesmiljø sandsynliggør, at unge på kanten af uddannelse udvikler evner og kompetencer. Et sådan miljø er eksempelvis karakteriseret ved et støttende og anerkendende læringsmiljø, fleksible tilgange til læring samt konkret hjælp til at skabe adgang til formelle og uformelle netværk (fx i forhold til praktikmuligheder).

6.1.3.3 Studiemotivation og engagement

Kvantitative undersøgelser vedrørende sammenhængen mellem studiemotivation og frafald blandt nordiske unge er sparsomme. Som repræsentant for tematikken konkluderer Dæhlen (2017), at der kun eksisterer en signifikant sammenhæng mellem motivation, tro på egne evner og frafald blandt gymnasieelever, og således ikke blandt elever på de erhvervsfaglige uddannelser, på trods af at sidstnævnte udtrykker en generelt lavere grad af studiemotivation.

To kvalitative studier sætter fokus på studiemotivation, engagement og frafald eller intentioner om frafald (Ottosen et al. 2019 og Nielsen 2016). For unge, som allerede har oplevet uddannelsesfrafald, finder Ottosen to kategorier af studiemotivation/engagement. Den første er defineret ved følelser af fiasko (og mangelfuld motivation), mens den anden rummer en proaktiv livsorientering og tro på, at uddannelse fortsat er en mulighed. Til hver kategori knytter sig særlige karakteristika, som peger tilbage på betydningen af sociale relationer og støtte – både for lav studiemotivation i de tilfælde, hvor relationerne (til forældre, lærere og venner) er mangelfulde, og omvendt for høj studiemotivation i de tilfælde, hvor relationerne er stabile og positive.

Hvor det kvalitative fokus i Ottosens tilfælde er et andet sted i frafaldsprocessen end Dæhlen, så søger Nielsen gennem interview med nuværende elever på erhvervsfaglige uddannelser at brede begrebet studiemotivation ud fra noget iboende det enkelte individ til også at omhandle de omgivende forhold, såsom muligheden for at få en praktikplads. Set i lyset af Nielsens argumenter kan den manglende sammenhæng mellem lav grad af studiemotivation og frafald i Dæhlens studie måske forklares i måden, hvorpå motivation operationaliseres. Det illustrerer vigtigheden af at være tydelig omkring forskellige forståelser af begreber som motivation og engagement.

6.1.3.4 Studiestruktur

I de kvantitative studier vedrørende studiestruktur var der eksempler på, at ikke-boglige uddannelsesstilbud formår at gendanne broen til uddannelsessystemet for unge, som har oplevet frafald fra ungdomsuddannelserne.

I den kvalitative forskningslitteratur falder fire studier ind under tematikken vedrørende studiestrukturens betydning for unges risiko for frafald og muligheder for at gennemføre ungdomsuddannelse. Det drejer sig om Jóhannesson og Bjarnadóttir (2016), Jäppinen (2010), Tanggaard (2013) og Jørgensen (2015).

Jóhannesson og Bjarnadóttir (2016) undersøger erfaringerne blandt en gruppe unge, som tidligere er faldet fra ungdomsuddannelse, med et særligt uddannelsesstilbud, der specialiserer sig i unge med en frafaldshistorik, som tilbyder et uddannelsesforløb med elementer af online læring, og hvor der ikke gives løbende karakterer. Mens samtlige interviewede beskriver stor tilfredshed med uddannelses tilbuddet, herunder også at klasserne er mindre, og at relationen mellem lærer og elev er bedre, finder forskerne også, at den tid, der er gået fra det tidligere frafald indtil genoptagelse af uddannelsesaktiviteter, synes at have modnet flere af de unge i forhold til at træffe bevidste, målrettede studievalg.

Endelig finder både Tanggaard (2013) og Jørgensen (2015), som begge retter fokus mod danske erhvervsuddannelser, at praktikpladsproblemet i højere og højere grad udgør en central barriere for unge danske elever, og at dette både er relateret til politiske krav, til en mangel på praktikpladser og til selektionsmekanismer internt på erhvervsuddannelserne såvel som eksternt i erhvervene, når de unge søger praktikplads. Jørgensen finder endvidere tegn på, at inddeling af elever efter fagligt niveau og studieengagement skaber situationer, hvor manglende engagement kan have en afsmittende eller selvforstærkende effekt mellem elever (drengene), hvilket forhindrer de mest motiverede (eksempelvis blandt de fagligt svageste) i et optimalt læringsmiljø.

6.2 NEET-gruppen

Formålet med dette afsnit er at sandsynliggøre, at primærlitteraturen (afrapporteret i kapitel 4, 5 og 6) ikke ser bort fra centrale aspekter ved karakteristika og uddannelsesforløb, som kendetegner kortlægningens målgruppe af unge, som i tillæg til at stå uden uddannelse (på undersøgelsestidspunktet) heller ikke er i gang med at tage en uddannelse og heller ikke er i beskæftigelse. Til dette formål inddrages et kort udblik til den gren af forskningslitteraturen, som vedrører danske unge i NEET-gruppen – det vil sige unge, som står uden for uddannelse og beskæftigelse.

NEET-gruppen er i bredeste forstand en meget heterogen gruppe. NEET-gruppen består af unge, som befinder sig uden for uddannelse og beskæftigelse ganske kortvarigt – og af mere eller mindre frivillige, praktiske grunde – samt af en (også heterogen) gruppe, som befinder sig uden for uddannelse og beskæftigelse, herunder grundet landtidsledighed, sygdom og andre grunde (Eurofound, 2016).

VIVE har netop gennemført en kortlægning af NEET-litteraturen vedrørende danske unge uden for uddannelse og beskæftigelse, deres karakteristika, forskelligheder og potentielle udfordringer (Bolvig et al., 2019). I den følgende perspektivering trækkes i høj grad på den litteratur, som Bolvig et al. inkluderer, samt på de fund rapportens analyse - af en mere snæver definition af unge NEETs uden ungdomsuddannelse - genererer i relation til nærværende kortlægnings målgruppe. I gennemgangen af resultater refereres der både til fagfællebedømte videnskabelige tidsskriftsartikler, til forskningsbaserede og fagfællebedømte rapporter og working papers samt til ikke-fagfællebedømte, mere populært formidlede analyser.

For det første er NEET-litteraturen kendetegnet ved at dække en bredere aldersgruppe. Flere af de inkluderede studier i Bolvig et al. (2019) dækker således aldersspændet fra 16 (18) til 30 år. Rapporten gennemgår litteratur vedrørende unge, der har stået uden for uddannelse og beskæftigelse i en længerevarende periode (Andersen, 2017; Christensen et al., 2019 og Katznelson et al., 2019), unge i NEET-gruppen med lavt uddannelsesniveau (Albæk et al., 2015; Østergaard et al., 2016 og Epinion, 2016), unge på passiv forsørgelse (kontanthjælp) (Lindorf et al., 2014), samt forskellige udsatte/marginaliserede grupper eller grupper, der udviser specifik risikoadfærd, og for hvem NEET defineres som et udfaldsmål i slutningen af 20'erne (Bäckman et al., 2015; Benjaminsen et al., 2015 og Andrade & Järvinen, 2017). Herunder fremhæves enkelte pointer fra litteraturreviewet i Bolvig et al. (2019).

Først peges der på, at unges risikoadfærd/risikofaktorer har betydning for senere, i 18-29 årsalderen, at stå uden for uddannelse og beskæftigelse (Andrade & Järvinen, 2017). Omvendt har de, som står uden for uddannelse og beskæftigelse i længere tid, markant forøget sandsynlighed for risikoadfærd (Andersen, 2017). Risikoadfærd og risikofaktorer måles i de inkluderede publikationer gennem survey og registerdata og operationaliseres som forbrug/misbrug af alkohol, stoffer, tidlig seksuel debut, tidligt forældreskab, psykisk sygdom og kriminalitet. I forhold til nærværende kortlægning er risikoadfærd interessant nok stort set fraværende i forskningen vedrørende unge uden uddannelse.

Dernæst konkluderer Bolvig et al. (2019), på baggrund af Benjaminsen et al. (2015) og Østergaard et al. (2016), at baggrundsfaktorer, tidlig social marginalisering og negative

skoleerfaringer, alle har signifikant betydning for senere at tilhøre NEET-gruppen. Her er et markant, og ikke specielt overraskende overlap, til nærværende kortlægning, der peger på, at de samme faktorer, som øger risikoen for at stå *uden uddannelse* mellem alder 20 og 25, er med til at øge risikoen for senere hen at stå *uden for uddannelse og beskæftigelse*. Østergaard et al. (2016) peger ligeledes på, at dårlige skoleerfaringer og lave karaktergennemsnit fra grundskolen er blandt de stærkeste prædiktorer for, at unge står uden for uddannelsessystemet som 18-årige.

Endelig peger Bolvig et al. (2019) på, at NEET-episoder har betydning for unges efterfølgende tilknytning til arbejdsmarkedet. For alle 18-årige i NEET-gruppen synes der eksempelvis at være en forøget risiko for fortsat at være i NEET-gruppen fire år efter (Christensen et al., 2019) Et tilsvarende fund viser, at unge, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse som 21 årige, har en forøget risiko for senere (som 26 og 31 årige) at befinde sig i NEET-gruppen (Albæk et al., 2015). Begge resultater bringer perspektiv til nærværende kortlægning i forhold til de nære fremtidsudsigter for unge uden en ungdomsuddannelse. Resultaterne peger på, at unge, der falder fra, således er udsat for en forøget risiko for også senere at stå uden for uddannelse og beskæftigelse. Dog er det her vigtigt at være opmærksom på, at frafald er mange forskellige ting. Mens den kvantitative forskning, ofte baseret på administrative registre, har vanskeligt ved at sandsynliggøre årsager til frafald, viser den kvalitative litteratur, at frafald – set fra de unges eget synspunkt – begrundes med vidt forskellige årsager såsom forkert uddannelsesvalg, omvalg, mangel på praktikplads samt enkeltstående hændelser såsom forældreskab og ulykke. Det frafald som er relevant i forhold til NEET litteraturen, og risikoen for at stå uden for uddannelse og beskæftigelse set i et længere perspektiv, er det hvor alternative veje at gå ikke er defineret eller klare.

I tillæg til reviewet af NEET-litteratur, gennemfører Bolvig et al. (2019) selvstændige analyser blandt målgruppen af 18-24-årige uden uddannelse, der i et helt år (2017) står uden for uddannelse og beskæftigelse. Definitionen adskiller sig fra nærværende kortlægnings målgruppe ved en lidt smallere aldersinterval og afgrænsningen af at de unge skal have stået uden for uddannelse og beskæftigelse i et fuldt år, men sigtet er det samme, at sige noget om unge uden ungdomsuddannelse som i tillæg står uden for uddannelse og beskæftigelse. Bolvig et al. (2019) opgør denne gruppen størrelse til at udgøre ca. 3 % af alle 18-24-årige i 2017 eller omkring 14.000 unge. I tillæg til de karakteristika, som vedrører unge uden uddannelse, viser Bolvig et al. (2019), at unge med risiko for senere at stå uden (for) uddannelse og beskæftigelse oftere (end jævnaldrende) har brudt strafeloven, har haft fravær i grundskolen og er flyttet hjemmefra, inden de fylder 18 år. Analysen bekræfter også, at karakterer fra folkeskolens afgangseksamen og frafald i ungdomsuddannelserne skaber øget risiko for senere at stå uden for uddannelse og beskæftigelse. En beskyttende faktor synes dog at være fritidsjob. Bolvig et al. (2019) finder således, at fritidsjob helt ned til 13 års alderen mindsker risikoen for senere at opleve længere perioder uden job og uddannelse (Ibid. p. 7).

Dette kortfattede udblik til NEET-litteraturen vedrørende danske unge, samt den selvstændige analyse i Bolvig et al. (2019) af unge uden uddannelse, som ikke er i gang med uddannelse eller beskæftigelse, bekræfter en række fund fra litteraturen fremsøgt i nærværende kortlægning. Mest interessant fremhæver NEET-litteraturen betydningen af dårlige skoleerfaringer og lave karaktergennemsnit fra grundskolen som værende blandt

de stærkeste prædiktorer for, at unge står uden for uddannelsessystemet som 18-årige. Resultaterne fra Bolvig et al. (2019) antyder, at der er flere overlap i målgruppernes karakteristika og uddannelsesforløb/uddannelseserfaringer, og derudover bidrager Bolvig et al. med et perspektiv på, hvordan den umiddelbare fremtid ser ud for unge uden uddannelse. Den tegner et billede af, at NEET-episoder, eksempelvis som en følge af uddannelsesfrafald, har betydning for unges risiko for også senere at stå uden for uddannelse og beskæftigelse.

7 Metode

Kortlægningens opdrag bestod i at fremsøge nyere forskningslitteratur vedrørende danske og øvrige nordiske unge uden uddannelse, som i tillæg dertil står uden for uddannelsessystemet og heller ikke er i beskæftigelse. Denne målgruppe defineres som restgruppen. Blandt den fremsøgte litteratur skulle der udvælges 20-40 relevante studier. VIVEs kortlægning inkluderer 30 forskningsbidrag. I fremsøgningen af relevant litteratur er der anvendt en række inklusions- og eksklusionskriterier vedrørende målgruppen og definitionen og vedrørende publikationernes karakter, tidshorisont, emneområder og tematikker. De anvendte inklusions- og eksklusionskriterier præsenteres kort i de følgende afsnit.

7.1 Afgrænsninger

7.1.1 Målgruppe

Søgningen har først været gennemført som en søgning på målgruppe. Her har der i samtlige databaser været anvendt forskellige termer og definitioner af unge uden uddannelse, unge uden for uddannelse og unge uden for beskæftigelse. I Den Danske Forskningsdatabase samt i de skandinaviske databaser SwePUB og NORA har søgeordene "restgruppe" og "unge uden uddannelse" og "NEET" været anvendt. Da der ikke findes en direkte oversættelse af "restgruppe" til engelsk, har der i de resterende databaser været anvendt søgetermer som "early school leavers" og "dropouts". Dette giver omvendt en potentielt blind plet i forhold til forskningsbidrag på nordiske originalprog, eksempelvis dansksproget litteratur, vedrørende uddannelsesfrafald. Det kan indvendes, at en søgning efter forskningslitteratur med brug af søgetermer som "frafald" har sin berettigelse i en kortlægning som denne. Vores primære fokus var dog et andet og kredsedet som sagt om "restgruppe"-begrebet. For at imødekomme en eventuel kritik har vi gennemført en supplerende søgning. Resultatet heraf fremgår af bilag 1.

7.1.2 Emneord og tematikker

Målgruppesøgningen har været koblet med en række emneord til at afdække målgruppens karakteristika og uddannelsesforløb. Der er ligeledes søgt eksplicit efter studier vedrørende mønsterbrud samt publikationer, der afdækker udgifter til målgruppen.

7.1.3 Kriterier for typen af publikation

Alle søgninger har været afgrænset til fagfællebedømte videnskabelige tidsskriftsartikler. Det er gjort med henblik på at supplere opdragsgivers egen fremsøgning af relevant litteratur (herunder dansksprogede fagfællebedømte forskningsrapporter og working papers samt mere populært formidlede analyser), der ikke har kunnet rummes inden for nærværende kortlægning. Dertil var databasesøgningens resultat for righoldigt og relevant i sig selv.

7.1.4 Metode

Metodemæssigt har der ikke været lagt begrænsninger ned over søgningen. Der har ligeledes heller ikke været søgt eksplicit efter interventionsstudier, om end de ikke er sorteret fra i den endelige udvælgelse.

7.1.5 Tidshorisont

Tidsmæssigt afgrænses søgningen til studier publiceret fra 2010 til november 2019, hvor søgningen er gennemført. Denne afgrænsning er gennemført i samråd med opdragsgiver for at sikre, at kun nyere litteratur vedrørende nordiske unge blev fremsøgt.

7.2 Søgestrategi

7.2.1 Databaser

Litteratursøgningen er gennemført på systematisk vis efter følgende almindeligt anerkendte fremgangsmåder. Der er søgt systematisk efter skandinaviske studier i følgende online-databaser:

- Academic Search Premier
- Den Danske Forskningsdatabase
- EconLit
- ERIC
- NORA
- SocIndex
- Sociological Abstracts
- SwePub
- Teacher Reference Center
- Web of Science.

Der er udelukkende søgt efter studier vedrørende unge i de skandinaviske lande ("scandinavia, or norway, or sweden, or denmark or finland or iceland"). Tabel 7.1 indeholder eksempler på søgetermer inden for population/målgruppe, emneområde (uddannelsesforløb) samt relaterede tematikker.

Tabel 7.1 Eksempler på søgetermer

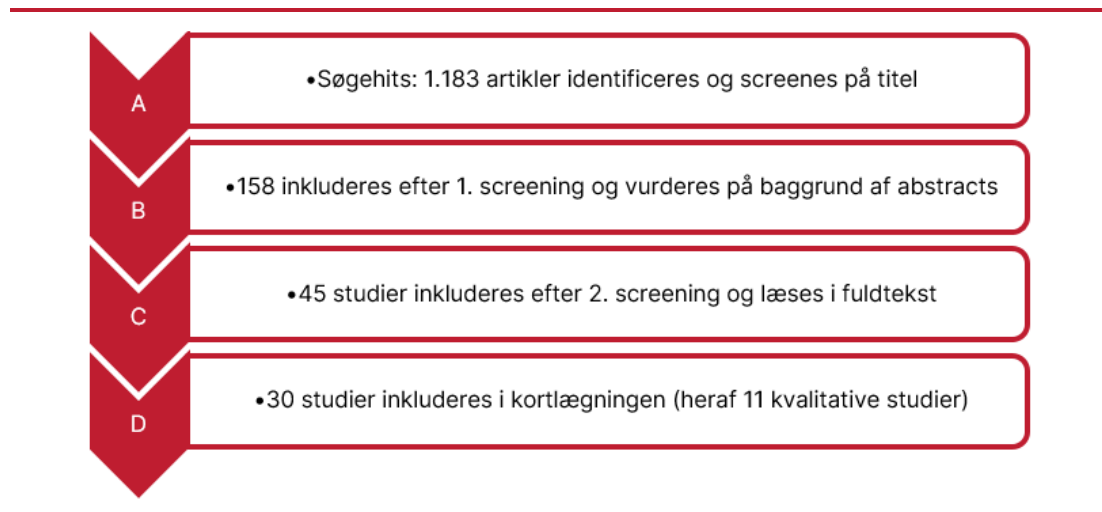
Eksempel på søgetermer – anvendt alene og i forskellige kombinationer	
Population	"early school leav*", "dropout"/"drop out"/"drop-out", "non-complet**", "NEET", "unemploy**", "benefit recipient", "restgruppe"/"restgruppa", "low education".
Emneområde (uddannelsesforløb)	"school-to-work transition", "transition", "educational track", "education", "upper secondary education",
Tematik	"sabbatical year", "special education", "social relations", "peer group", "teacher-student", "parenting"

Søgeord er målrettet de enkelte databaser, således at "restgruppe"/"restgruppa" kun blev inkluderet i søgningen i Den Danske Forskningsdatabase, NORA og SwePub. Der er søgt efter population i fritekst.

7.2.2 Udvælgelse

Udvælgelsen af studier til nærværende kortlægning er foregået trinvist. Indledningsvist blev alle hits screenet for relevans i titel og abstract. Ved tvivl om, hvorvidt studiet var relevant, blev studiet læst i fuld tekst. Herefter har VIVE valgt at frasortere studier, hvor undersøgelsens fokus er på specifikke fag (eksempelvis læreruddannelse), hvor bidragene ikke er fagfællebedømt, hvor publikationen er defineret som populær- og ikke videnskabelig formidling samt hvor undersøgelsens analyse er af mere generel karakter (eksempelvis en analyse af politiske reformer) eller teoretisk karakter, hvor der ikke kobles direkte til empirisk analyse. Figur 7.1 giver et overblik over den trinvise udvælgelse af studier.

Figur 7.1 Udvælgelse af studier

At de udvalgte forskningsbidrag alle er engelsksprogede udtrykker ikke et eksplicit søgekriterium, men er snarere et resultat af den ovennævnte begrænsede brug af danske, norske og svenske søgeord i målgruppesøgningen. For at sandsynliggøre omfanget af en eventuel blind plet i forhold til forskningsbidrag på nordiske originalsprog har VIVE (i februar 2020) gennemført en supplerende søgning i de tre nordiske databaser samt i bibliotek.dk på søgetermer, der dækker "frafald", "frafald og ungdomsuddannelse", "frafald og uddannelse". Denne søgning resulterer i 73 hits, hvoraf 12 forekommer relevante for denne kortlægning. Disse 12 studier er inkluderet med litteraturhenvisning i bilag 1. Det skal nævnes, at flere af forfatterne til de fremsøgte publikationer er repræsenteret i kortlægningen i form af engelsksprogede forskningsbidrag.

8 Abstracts

Artikel 1 (Dæhlen & Rugkåsa, 2018): Early school leaving in the care population – Differences by county of origins	
Formål/indsats	Formålet med studiet er at undersøge, hvorvidt unge med minoritetsbaggrund i Norge har forhøjet risiko for ikke at være i gang med og ikke at have gennemført en ungdomsuddannelse i en alder af 20 år.
Datagrundlag	Studiet anvender totalpopulationen (N = 33.733) af børn født i Norge mellem 1988 og 1992, som har modtaget mindst et års børnevelværd fra den norske stat i årene 1993 til 2009.
Design og metode	Kvantitativt longitudinelt registerbaseret studie. Sammenhængen mellem etnicitet og frafald kontrolleres for køn, karakterer fra grundskolen, forældres uddannelsesniveaue, samt hvorvidt eventuelle sociale foranstaltninger rettet mod barnet påbegyndtes før eller efter teenagealderen. Analyserne er baseret på deskriptiv statistik og logistisk regression. Resultaterne fra den logistiske regression er estimeret ved den gennemsnitlige marginale effekt (AME) og derefter Wald-tests.
Resultater/effekt	Når der alene ses på sammenhængen mellem etnicitet og frafald blandt unge i 20 årsalderen, viser analysen, at unge med irakisk, somalisk og afghansk baggrund har henholdsvis 8, 12 og 20 % større risiko sammenlignet med unge med norsk baggrund. Blandt unge, med baggrund i Sri Lanka, Vietnam og Pakistan, er risikoen lavere end blandt unge med norsk oprindelse. Efter kontrol er risikoen for frafald størst blandt unge med norsk oprindelse, efterfulgt af unge med baggrund i Sydamerika, Afghanistan, Vestlige lande og Marokko. I tillæg viser analysen, at risikoen er størst for drenge samt unge, der først har modtaget sociale foranstaltninger i deres teenageår. Vigtigste forklarende faktor er dog skolepræstation i grundskolen. Unge modtagere af børnevelværd, med lave - eller manglende information om - karakterer, oplever således en forøget risiko for frafald fra ungdomsuddannelse på 40 procent. Studiet konkluderer, at risikoen for frafald er størst blandt unge med baggrund o I Irak, Afghanistan og Somalia, men at den forøgede risiko kan forklares ved deres overrepræsentation på de nævnte faktorer. Uddannelsessituationen blandt unge børnevelværdsmottagere med norsk oprindelse er således, ifølge forfatterne, ligeså betydende som blandt de mest udsatte unge med minoritetsbaggrund.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke var indskrevet på og ikke havde gennemført en ungdomsuddannelse (upper secondary education) i 20 års alderen.
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET Studiet vurderes at have en høj kvalitet baseret på dets anvendelse af en registerbaseret totalpopulation af unge modtagere af børnevelværd. Studiet inddrager desuden en række relevante baggrundsfaktorer til at teste robustheden af sammenhængen mellem etnicitet og frafald.
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 2 (Hardoy & Schøne, 2013): Does the Clustering of Immigrant Peer Affect the School Performance of Natives Journal of Human Capital. 7(1): 1-25.	
Formål/indsats	Studiet undersøger, hvorvidt andelen af unge med ikkevestlig minoritetsbaggrund har indflydelse på frafald blandt elever med etnisk norsk baggrund.
Datagrundlag	Analyserne er baseret på totalpopulationen (N = 277.233) af alle elever i Norge, der som 16-årige påbegyndte første år af en ungdomsuddannelse i perioden 1996-2003.
Design og metode	Registerbaseret quasi-eksperimentelt design, der udnytter, at andelen af unge med minoritetsbaggrund (på første år af en ungdomsuddannelse) bestemmes af den tilfældige variation i fordelingen af karakterniveauer i lokalområdet blandt unge med ikkevestlig minoritetsbaggrund. Effekten estimeres på baggrund af andelen af unge med ikkevestlig minoritetsbaggrund i samme fødselskohorte, som påbegynder første år af en ungdomsuddannelse på samme skole.
Resultater/effekt	Studiet viser, at en 10 % forøgelse i andelen af elever med ikkevestlig minoritetsbaggrund leder til en forøgelse i frafald blandt elever med etnisk majoritetsbaggrund i størrelsesordenen 2-3,7 %, afhængigt af, hvor mange faktorer modellen inkluderer.

Artikel 2 (Hardoy & Schöne, 2013): Does the Clustering of Immigrant Peer Affect the School Performance of Natives Journal of Human Capital. 7(1): 1-25.

Resultatet betragtes ikke som en såkaldt "etnisk" effekt, men som en effekt af, at unge med ikkevestlig minoritetsbaggrund har et lavere fagligt niveau. Effekten er således kun signifikant blandt unge med lavt-uddannede forældre og som først ankom til Norge, da de var 7 år eller ældre. Endelig viser analysen, at effekten er størst blandt drenge.

Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse inden for fem år efter opstart.
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET Der anvendes et robust quasi-eksperimentelt design med identifikation af kausale mekanismer.
Emneområde	Målgruppens karakteristika

Artikel 3 (Sagatun et al., 2014): Mental health problems in the 10th grade and non-completion of upper secondary school: the mediating role of grades in a population-based longitudinal study

Formål/indsats	Studiet undersøger sammenhængen mellem frafald i ungdomsuddannelser og unges mentale helbredsproblemer. Det undersøges videre, om karakterer fra 10. klasse medierer sammenhængen.
Datagrundlag	Studiepopulationen består af 15-16-årige unge fra Norge (N = 10.931). Alle i aldersgruppen, bosiddende i en af fem udvalgte norske kommuner, har haft mulighed for at deltage i en survey, mens de gik i 10. klasse.
Design og metode	Studiet er et kombineret survey-registerdesign som - for alle survey-deltagere - har udtrykt en række informationer fra norske registre. Samplet repræsenterer omkring 75 % af totalpopulationen af 15-16-årige 10. klasse-elever. De unge følges fra første år af påbegyndt ungdomsuddannelse og fem år frem. Mentale helbredsproblemer måles via survey (SDQ), når de unge går i 10. klasse (15-16 år). Der sondres mellem internaliserede problemer (såsom angst og depression) og eksternaliserede problemer (adfærdsforstyrrelser og ADHD). Svar fra SDQ omregnes til en skala, der går fra 0 til 20 point, hvor en højere score repræsenterer flere mentale problemer. Studiet undersøger, hvorvidt karakterer fra 10. klasse medierer sammenhængen mellem mentalt helbred og frafald. Desuden undersøges betydningen af uddannelsesspor (akademisk eller erhvervsrettet), baggrundsfaktorer samt sundhedsadfærd, defineret på baggrund af spørgsmål om fysisk aktivitet, rygning og alkoholforbrug. Analysen benytter deskriptiv statistik og logistisk regression til analyse af sammenhængen mellem helbred og frafald. Medieringsanalyse anvendes til undersøgelse af skolekarakterers indflydelse på sammenhængen.
Resultater/effekt	Studiet påviser en signifikant sammenhæng mellem mentale helbredsproblemer såsom hyperaktivitet og adfærdsforstyrrelser og øget risiko for frafald. Resultaterne peger på, at reduktion af mentale helbredsproblemer med to point (målt på en skala fra 0-20), medfører en reduktion i risiko for frafald på 4-5 procentpoint. Resultatet er signifikant for begge køn. Omkring tre fjerdedel af sammenhængen mellem mentale helbredsproblemer i form af hyperaktivitet og adfærdsforstyrrelser og frafald medieres af karakterer målt i 10. klasse. For mentale helbredsproblemer i form af angst, depressioner o.l. er effekten mindre og kun signifikant for piger. Derudover konkluderer studiet, at sundhedsadfærd (rygning og fysisk inaktivitet) repræsenterer en selvstændig risiko for øget frafald. Ligeledes gældende for begge køn. Forfatterne finder, at sammenhængen mellem mentalt helbred og frafald er den samme uanset uddannelsesspor. Sagatun et al. (2014) anbefaler på den baggrund tidlige interventioner rettet mod unge med (især synlige) mentale problemer.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse fem år efter de har afsluttet 10. klasse.
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET Undersøgelsen udmærker sig ved en meget høj svarprocent, og frafaldsanalysen peger ikke på bias i studiepopulationen. Desuden anvendes medieringsanalyse til at studere sammenhængen mellem mentalt helbred og frafald, hvilket også styrker studiets

Artikel 3	
(Sagatun et al., 2014): Mental health problems in the 10th grade and non-completion of upper secondary school: the mediating role of grades in a population-based longitudinal study	
	udsigelseskraft. Dog er undersøgelsen kun gennemført i fem norske regioner, og VIVE vurderer, at effekten bør undersøges på en større population for at validere resultaterne yderligere.
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 4	
(Hjorth et al., 2016): Mental Health and School Dropout across Educational Levels and Genders.	
Formål/indsats	Studiets formål er dels at undersøge forekomsten af selvrapporteret dårligt mentalt helbred blandt unge (sample 1), og dels at undersøge sammenhængen mellem dårligt mentalt helbred og uddannelsesfrafald (sample 2).
Datagrundlag	Studiepopulationen består af danskere i alderen 16-29 år fra Region Nordjylland, herunder en undergruppe af de, som var i gang med uddannelse over grundskoleniveau. Studiet følger sidstnævnte gruppes uddannelsesforløb over 4,8 år.
Design og metode	Kvantitativt studie baseret på kombineret survey-/registerdata. Survey er gennemført blandt en tilfældig stikprøve af borgere i Region Nordjylland. Blandt gruppen af 16-29-årige besvarede 3.146 spørgeskemaet, svarende til en svarprocent på 58 % for aldersgruppen. Til besvarelsen af første spørgsmål anvendes hele aldersgruppen af 16-29-årige, mens spørgsmålet om uddannelsesfrafald besvares ved anvendelse af et reduceret sample (N = 1.524) af unge 16-29-årige, som på survey-tidspunktet var i gang med et uddannelsesforløb over grundskoleniveau. Disse unge følges i 4,8 år. Sammenhængen beskrives ved brug af logistisk regression. Justeret for baggrundsvARIABLENE alder, køn, uddannelsesniveau, forældres uddannelse og etnicitet. Studiet definerer dårligt mentalt helbred ved en samlet selvrapporteret Short-Form Health Survey (SF-12) score på 44,3 eller derunder (vurderes på en skala fra 0-100).
Resultater/effekt	Studiet viser, 24 % af de 16-29-årige (N=753) rapporterer et dårligt mentalt helbred. Kvinder har en signifikant højere risiko for dårligt mentalt helbred, og det samme har unge uden uddannelse ud over grundskole. Blandt de, som studerer videre efter afsluttet grundskole, viser studiet en signifikant sammenhæng mellem dårligt mentalt helbred og forøget risiko for frafald på erhvervsrettede og videregående uddannelser.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke fortsætter med ungdomsuddannelse efter grundskolen (9. eller 10. klasse), og (i sample 2) som unge, der ikke gennemfører påbegyndt uddannelse over grundskoleniveau (ungdomsuddannelser såvel som videregående uddannelser).
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET VIVE vurderer, at resultaterne fra Hjort et al. (2016) rummer en usikkerhed i forhold til studiets generelle udsigelseskraft, da bortfaldsanalysen viser, at der, blandt de som ikke deltager, er en højere andel med grundskole som højeste uddannelsesniveau, en højere andel af mænd og en højere andelen af unge med etnisk minoritetsbaggrund. Såkaldt ikke-deltagere har ligeledes en overrepræsentation af unge, hvis forældre har lavt uddannelses- og indkomstniveau. Generaliserbarheden af studiets resultater vurderes at være begrænset af disse forhold.
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 5	
(Kääriälä et al., 2018): Early school leaving by children in out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries	
Formål/indsats	Studiets formål er at undersøge, hvilken betydning den nationale kontekst (i Danmark, Sverige og Finland) har for sammenhængen mellem anbringelse (fra 0-17 år) og frafald. Til forskel fra Sverige og Finland tilbyder det danske erhvervsuddannelsesspor praktikforløb på arbejdspladser frem for en udelukkende skole-baseret praktik. Omvendt kan det være en udfordring for anbragte unge selv at finde praktikplads.
Datagrundlag	Studiepopulationen består af fulde kohorter af unge født i 1987 i Danmark, Sverige og Finland (N = 215.002, hvoraf 8.149 har været anbragt). De følges, indtil de er 23 år gamle. Der defineres to hovedgrupper: 1) børn som ikke har været anbragt, 2) børn, som har været anbragt i perioden mellem 0 og 17 år. Hovedgruppe 2 inddeles i fire undergrupper: 2a) 'kort anbringelse' – første anbringelse før 13 år med en total længde

Artikel 5 (Kääriälä et al., 2018): Early school leaving by children in out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries	
af mindre end 1 år, 2b) 'længere anbringelse' – første anbringelse før 13 år med en total længde ml. 1 og 5 år, 2c) 'lang anbringelse' – første anbringelse før 13 år i mindst 5 år, 2d) 'teenageanbringelse' – første anbringelse ved 13 år eller ældre.	
Design og metode	<p>Kvantitativt longitudinelt registerbaseret studie.</p> <p>Sammenhængen undersøges vha. binær logistisk regression og rapporteres som average marginal effects (AME). Det giver et estimat i procent for forskellen mellem de, som anbringes, og de, som ikke anbringes. AME er desuden – modsat odds ratios – sammenlignelige på tværs af lande.</p> <p>Sammenhængen kontrolleres for den biologiske mors socioøkonomisk baggrund (social assistance), mentale helbred, alkohol og stofmisbrug.</p> <p>Der kontrolleres også for forskelle i anbringelse (anbragte før/efter teenageår samt længden på anbringelsen).</p>
Resultater/effekt	<p>Studiet viser, at unge, som har været anbragt, uanset anbringelsens længde og på tværs af lande, har en signifikant højere risiko for frafald sammenlignet med unge, der ikke har været anbragt. Forfatterne finder en forøget risiko for frafald på 24 % (i Sverige), 27 % (i Finland) og 39 % (i Danmark).</p> <p>Sammenhængen består efter kontrol for køn samt morens baggrund og indikerer, at anbringelse alene forklarer forskellen. Studiet peger også på, at unge, som først anbringes som teenagere (undergruppe 2d), har den største risiko (mellem 52 og 55 %). Unge anbragte mellem 0-12 år klarer sig generelt bedre. Uanset alder ved anbringelse klarer de danske unge sig signifikant dårligere end svenske og finske unge.</p> <p>Studiet anbefaler, at uddannelsessektoren bør sikre bedre fastholdelse i uddannelse for den udsatte gruppe, som anbragte børn udgør, og at særligt de danske erhvervsuddannelser sikrer en bedre overgang til praktikforløb.</p>
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse i 23 års alderen og inkluderer både de, som ikke har gennemført grundskolen, de, som kun har gennemført grundskolen, samt de, som påbegynder ungdomsuddannelse uden at gennemføre.
VIVEs vurdering	<p>HØJ KVALITET</p> <p>VIVE vurderer, at studiet har en stærk udsagnskraft, da der anvendes skandinaviske totalpopulationer, indgående registerdata for biologisk mor samt en inddeling i undergrupper blandt populationen af anbragte, der gør det muligt at vurdere detaljerede tværnationale forskelle. Situationen for danske anbragte unge ser særlig alvorlig ud. Dog nævner forfatterne, at de danske forhold skal fortolkes med forsigtighed, da det ikke har været muligt at udskille helbredsrelaterede anbringelser fra andre typer af anbringelser.</p>
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 6 (Ristikari et al., 2018): The significance of timing and duration of social assistance receipt during childhood on early adult outcomes	
Formål/indsats	Studiet undersøger sammenhængen mellem at vokse op i en familie, der modtager kontanthjælp, og unges risikoadfærd senere i livet. Fokus rettes mod betydningen af timingen i modtagelse af kontanthjælp.
Datagrundlag	Studiet anvender den fulde kohorte (N = 59.476) af børn født i Finland i 1987. De følges, indtil de er 25 år.
Design og metode	<p>Kvantitativt longitudinelt registerbaseret studie.</p> <p>Risikoadfærd måles på fire udfald: uddannelsesfrafald, mentale helbredsproblemer, teenagegraviditet samt kriminalitet.</p> <p>Sammenhænge undersøges ved hjælp af logistisk regression og udtrykkes i odds ratio.</p> <p>Sammenhænge mellem det at vokse op i en familie, der modtager kontanthjælp, og unges risikoadfærd kontrolleres for forældrenes uddannelsesnivea, tilknytning til arbejdsmarkedet, familiestatus, teenagegraviditet hos biologisk mor samt forældrenes behandling af psykisk sygdom.</p>
Resultater/effekt	<p>Studiets viser, at børn i familier, som modtager kontanthjælp – særligt længerevarende (mere end 4 måneder) – har en forhøjet risiko for uddannelsesfrafald, kriminalitet, teenagegraviditet og mentale problemer.</p> <p>Sammenhængen består efter kontrol af en række baggrundsfaktorer.</p>

Artikel 6 (Ristikari et al., 2018): The significance of timing and duration of social assistance receipt during childhood on early adult outcomes

I forhold til timing viser studiet, at børn i familier, som modtager kontanthjælp allerede, mens barnet er 0-2 år gammelt, befinder sig i størst risiko for senere risikoadfærd, sammenlignet med børn i familier, der modtager hjælpen senere. Studiet konkluderer, at økonomisk udsathed i den tidlige barndom i sig selv medfører en stor risiko for, at børn og unge oplever vanskeligheder i deres senere liv.

Definition af målgruppe Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse i en alder af 25 år. Inkluderer både de, som ikke har gennemført grundskolen, de som kun har gennemført grundskolen, samt de, som påbegynder ungdomsuddannelse uden at gennemføre.

VIVEs vurdering MIDDEL KVALITET
Studiet er begrænset af, at kohorten, som følges, er vokset op under recessionen i 1990'erne, hvor mange familier oplevede arbejdsløshed og økonomiske udfordringer. For at skabe mere validitet om resultatet anbefaler forfatterne at gentage studiet på andre fødselskohorter. Studiet taler dog ind i en omfattende litteratur, der generelt finder, at økonomisk udsathed i opvækstfamilien skaber øget risiko for den yngre generation. På det grundlag betragter VIVE resultatet som pålideligt. Generalisering til andre end den finske kontekst kræver dog et komparativt design.

Emneområde Målgruppens karakteristika

Artikel 7 (Vauhkonen et al., 2017): Intergenerational accumulation of social disadvantages across generations in young adulthood. Research in Social Stratification and Mobility 48 (2017) 42-52.

Formål/indsats Studiets undersøger, hvorvidt akkumuleret social udsathed (forekomst af uddannelsesfrafald, arbejdsløshed OG modtagelse af kontanthjælp) overføres fra forældre til børn i Finland.

Datagrundlag Studiet anvender et populationssample (N = 157.135) af børn født i Finland 1980-86, som har boet i landet mindst 1 år mellem 1991-2008. Dertil kobles information om forældre. Samplet repræsenterer 25 % af totalpopulationen. Data vedrørende forældrenes sociale udsathed blev udtrukket, da de unge var 15 år, mens udfaldsmål for de unge selv er udtrukket i 22 årsalderen.

Design og metode Studiet er kvantitativt og baseret på finske registerdata. I analysen vurderer Vauhkonen et al. (2017) betydningen af forskellige former for kapital på sammenhængen mellem akkumulerede sociale problemer i forældregenerationen og ungegenerationen. De afprøver en *fattigdoms*-tese (at fattigdom medierer sammenhængen) og en tese om *sociokulturel overførsel* (hvor det udelukkende er immaterielle ressourcer såsom holdninger, værdier og handlemønstre, der driver sammenhængen). Analyser gennemføres ved brug af deskriptiv statistik og randomiseret lineær regression.

Resultater/effekt Studiet viser, at børn, hvis forældre BÅDE er faldet fra uddannelse OG modtager kontanthjælp OG er arbejdsløse, har en signifikant forøget risiko for selv som 22-årige at befinde sig i samme situation. Studiet peger på, at unge, hvis forældre selv har oplevet uddannelsesfrafald (estimeret alene), har størst risiko for at opleve uddannelsesfrafald. Studiet viser også, at sociale problemer, målt ved modtagelse af kontanthjælp, i højere grad end arbejdsløshed og uddannelsesfrafald overføres fra generation til generation. Når sammenhængen kontrolleres for fattigdom, forbliver resultatet det samme, hvilket peger på, at andre ressourcer end økonomiske spiller en større rolle for overførslen. Forfatterne argumenterer for, at kulturelle forklaringsmekanismer i stedet må tages i brug. Forfatterne konkluderer, at resultaterne rummer en potentiel udfordring, set fra et vældfærds-/handlingsperspektiv, men peger på, at socialpolitik er nødt til at turde holde sig til kulturelle forklarende mekanismer i forhold til at målrette indsatser. Studiet peger på, at modtagelse af kontanthjælp i familien udgør den stærkeste risikofaktor for, at næste generation ligeledes oplever denne form for udsathed.

Definition af målgruppe Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført anden uddannelse end grundskolen som 22 årig.

VIVEs vurdering HØJ KVALITET
Studiets styrke består i anvendelsen af registerdata med individdata af høj kvalitet for unge og deres forældre. Det er ligeledes en stor styrke for studiets pålidelighed og

Artikel 7		(Vauhkonen et al., 2017): Intergenerational accumulation of social disadvantages across generations in young adulthood. Research in Social Stratification and Mobility 48 (2017) 42–52.	
		validitet, at sammenhænge afprøves i mange forskellige modeller med trinvis inklusion af forklarende variable. Derved søges det valideret, hvilke direkte og indirekte sammenhænge der består. Det kan betragtes som en mindre ulempe, at kontanthjælp anvendes som mål for socialt udsathed, idet der kan være mange grunde til, at en familie modtager kontanthjælp (fx sygdom). Kontanthjælpsmodtagere er en differentieret gruppe, hvilket er vigtigt at huske på i forhold til partout at kategorisere børn af kontanthjælpsmodtagere som en risikogruppe.	
Emneområde		Målgruppens karakteristika	
Artikel 8		(Lundetræ, 2011): Does Parental Educational Level Predict Drop-Out from Upper Secondary School for 16- to 24-Year-Olds when Basic Skills Are Accounted For? A Cross Country Comparison	
Formål/indsats		Formålet med studiet er at undersøge, om forældres uddannelsesniveau er sammenhængende med uddannelsesfrafald blandt deres børn. Endvidere undersøges det, hvorvidt sammenhængen består ved kontrol for de unges grundlæggende færdigheder.	
Datagrundlag		Populationen (N = 1.637) er udgjort af nordmænd og amerikanere i alderen 16-24 år. Alle har besvaret en survey og gennemgået færdighedstest.	
Design og metode		Studiet er kvantitativt og baseret på surveydata fra de to lande. Studiet bruger trinvis logistisk regression, hvor forklarende faktorer introduceres i modellen en efter en/sætvis.	
Resultater/effekt		Analyserne peger på en signifikant sammenhæng mellem moderens lave uddannelsesniveau (grundskole som højest gennemførte) og forøget risiko for frafald blandt unge. Kontrol for basale færdigheder (læsefærdigheder og talforståelse) fjerner imidlertid sammenhængen helt (dvs. at sammenhængen medieres af de unges basale færdigheder). Forfatteren peger på den baggrund på relevansen af et tidligt fokus på børns læsefærdigheder og talforståelse, da basale færdigheder er med til at styrke unges mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse.	
Definition af målgruppe		Målgruppen defineres som unge 16-24-årige der ikke har færdiggjort højere uddannelse end grundskolen og ikke er i gang med uddannelse eller praktikforløb.	
VIVEs vurdering		LAV KVALITET En række centrale forhold oplyses ikke. Læseren får ingen viden om, hvornår frafald måles (blot mellem 16 og 24 årsalderen), hvilken svarprocent der er opnået, eller hvordan samplet er udvalgt. Der gennemføres heller ingen bortfaldsanalyse. På den baggrund vurderer VIVE, at studiets samlede pålidelighed er vanskelig at vurdere.	
Emneområde		Målgruppens karakteristika	
Artikel 9		(Markussen et al., 2011): Reaching for the Unreachable: Identifying Factors Predicting Early School Leaving and Non-Completion in Norwegian Upper Secondary Education	
Formål/indsats		Studiet undersøger bredt, hvilke faktorer der bedst forklarer frafald, ikke-gennemførelse og gennemførelse af ungdomsuddannelser. Der ses på betydningen af social baggrund, tidligere skolepræstationer og skoleengagement.	
Datagrundlag		Analyserne er baseret på et kohortestudie, der følger halvdelen af alle 10. klasse-elever i udvalgte regioner i Norge (N = 9.749). De unge følges fra 10. klasse og fem år frem.	
Design og metode		Studiet bygger på et kombineret survey-registerdesign. Survey gennemført blandt udvalgte 10. klasser med en svarprocent på 98 %. Registerdata koblet til hvert individ forløber frem til 2007. Risikoen for frafald og ikke-gennemførelse ses i forhold til gennemførelse. Der kontrolleres for tre primære grupper af forklarende faktorer: social baggrund (målt ved forældrenes uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarked), tidligere skolepræstation (målt ved 10. klasse-karakterer) samt fagligt og socialt engagement (målt ved fravær, adfærd, sociale relationer, fritidsaktiviteter og indsats).	

Artikel 9 (Markussen et al., 2011): Reaching for the Unreachable: Identifying Factors Predicting Early School Leaving and Non-Completion in Norwegian Upper Secondary Education	
	Der anvendes multinominel logistisk regression til at analysere sammenhængen. Forklarende variable inkluderes i modellen ud fra en hierarkisk tilgang. Den endelige model inkluderer kun signifikante faktorer.
Resultater/effekt	<p>Studiet viser, at tidligere skolepræstationer har størst forklarende kraft for risikoen for frafald og ikke-gennemførelse. Des højere karakter, des større sandsynlighed for at gennemføre.</p> <p>Når karakterer fra 10. klasse inkluderes, reduceres indflydelsen fra social baggrund. Forfatterne peger på, at den sammenhæng, der findes mellem social baggrund og lavt præsterende elever i grundskolen overføres til ungdomsuddannelsen og øger risikoen for frafald og ikke-gennemførelse. Det stiller de lavt præsterende elever dårligere som udgangspunkt. Særligt drenge har risiko for at tage denne forudsætning med sig fra grundskolen.</p> <p>Forfatterne anbefaler, at uddannelsessystemet indarbejder strategier for, hvordan elever mødes, når de påbegynder ungdomsuddannelser. Forfatterne peger på, at en præventiv indsats kunne fokusere på de forskellige forudsætninger, etableret i grundskolen, som elever har for at lykkes i et ungdomsuddannelsesforløb.</p>
Definition af målgruppe	Markussen et al. (2011) sondrer mellem ikke-gennemførelse (<i>non-completers</i>): de, som bliver på uddannelsen i alle 5 år uden at bestå eksamen, og frafald (<i>early school leavers</i>): de, som falder fra eller slet ikke påbegynder ungdomsuddannelse.
VIVEs vurdering	<p>MIDDEL KVALITET</p> <p>VIVE vurderer, at studiet har en række styrker, som skaber pålidelighed om resultaterne. De består i et kombineret survey-registerdesign, i anvendelsen af hierarkiske regressionsmodeller, samt at resultaterne relateres til en omfattende litteratur, som samlet set peger i retning af, at uligheden i uddannelsessystemet grundlægges tidligt i livet. Dog er studiet baseret på et begrænset sample af norske 10. klasses elever, hvilket skaber usikkerhed om studiet generaliserbarhed til andre lande og kontekster.</p>
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 10 (Winding & Andersen, 2015): Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations. BMC Public Health. 15:1054	
Formål/indsats	Studiets formål er at undersøge, hvorvidt sociale relationer medierer sammenhængen mellem socioøkonomisk status (SES) og unges uddannelsesfrafald på danske ungdomsuddannelser i Ringkøbing.
Datagrundlag	Studiets sample (N = 3.054) består af unge danskere født i 1989, og som i 2004 var bosiddende i Ringkøbing. Respondenterne blev inviteret til at deltage i survey, da de var 15 og 18 år.
Design og metode	<p>Studiet er et kombineret survey-registerstudie. Survey er gennemført ad to omgange i 2004 og 2007 med de samme unge, da de var hhv. 15 og 18 år, og afdækker de unges sociale relationer. Svardata (svarprocent (15 år) = 83 %, (18 år) = 71 %) er sidenhen kombineret med en række nationale registre.</p> <p>Studiet gennemfører selvstændige analyser af sammenhængen mellem sociale relationer og frafald (familierelationer, konfliktløsning, relationer til og støtte fra venner, klassekammerater samt klasselærere), af social baggrund og frafald (forældres uddannelse, husstandsindkomst, familiestatus) og endelig af sociale relationers indflydelse på sammenhængen mellem social baggrund og frafald.</p> <p>Til analyse af sammenhænge og medierede sammenhænge anvendes logistisk regression. Risiko estimeres i odds ratio.</p>
Resultater/effekt	<p>Studiet viser, at sociale relationer i 15 og 18 årsalderen, præget af konflikt, manglende støtte og opmærksomhed, og socioøkonomisk status, uafhængigt af hinanden, øver indflydelse på unges risiko for frafald.</p> <p>Unge fra familier med lavere socioøkonomisk status (SES) oplever således en tre gange så høj risiko for frafald sammenlignet med unge fra familier med højere SES. Risikoen ændrer sig kun minimalt efter kontrol for relationer til familie og venner. Derimod peger studiet på, at sociale relationer til lærere og klassekammerater i 18 årsalderen, præget af manglende støtte og opmærksomhed, forklarer en betydelig del af sammenhængen mellem lav SES og frafald – både blandt drenge og piger.</p> <p>Resultaterne antyder, at vigtigheden af sociale relationer i skolekonteksten stiger fra 15 til 18 årsalderen, specielt blandt unge fra lavindkomst-familier. Forfatterne konkluderer, at et vigtigt opmærksomhedspunkt på ungdomsuddannelserne er at</p>

Artikel 10		(Winding & Andersen, 2015): Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations. BMC Public Health. 15:1054	
		støtte op om og stimulere positive sociale relationer mellem klassekammerater og lærere, da det kan gavne alle elever og potentielt kan reducere risikoen for frafald blandt unge fra økonomisk dårligt stillede familier.	
Definition af målgruppe		Målgruppen defineres som unge der aldrig påbegynder eller falder fra ungdomsuddannelse. Frafald måles, når de unge er 21 år.	
VIVEs vurdering		MIDDEL KVALITET Kombinationen af survey og registerdata styrker studiets udsigelseskraft, og tillige gør de høje svarprocenter. Dog kan det have indflydelse på resultatet, at det ikke er de samme spørgsmål vedrørende sociale relationer, der er stillet ved hhv. 15 og 18 årsalderen. Frafaldsanalyse viser desuden, at en del af de, som ikke deltog i survey ved 18 årsalderen, var faldet fra uddannelse, hvilket potentielt skaber bias i resultaterne i form af en underrepræsentation af frafaldne. Desuden er odds ratios et vanskeligt mål at bruge til sammenligning af grupper. Det geografisk lokale sample skaber usikkerhed om generaliserbarhed af resultater til andre kontekster.	
Emneområde		Målgruppens karakteristika	
Artikel 11		(Holen et al., 2017): A chance Lost in the Prevention of School Dropout? Teacher-Student Relationships Mediate the Effect of Mental Health Problems on Noncompletion of Upper-Secondary School. European Journal of Special Needs Education, 29:1, 16-28.	
Formål/indsats		Studiet undersøger, hvorvidt lærer-elev-relationen samt karakterer fra 10. klasse udgør en medierende faktor for sammenhængen mellem mentale helbredsproblemer og frafald på ungdomsuddannelser.	
Datagrundlag		Analyserne er baseret på survey-besvarelser blandt 10. klasse-elever i syv norske regioner, efterfølgende koblet med registerinformationer (N = 10.931). Studiet sammenligner resultater for gruppen af unge, som falder fra (= 32,4 % af samplet) med gruppen af unge, som gennemfører.	
Design og metode		<p>Studiedesignet kobler survey (inkl. mentale helbredsspørgsmål SDQ) med registerinformation. Survey opnåede en svarprocent på 87 %, hvoraf 88 % accepterede, at besvarelsen blev koblet med registerdata.</p> <p>Mentale helbredsproblemer kategoriseres i internaliserede problemer (herunder angst og depression) og eksternaliserede problemer (adfærdsforstyrrelser og indlæringsvanskeligheder). Lærer-elev-relationen vurderes på baggrund af spørgsmål vedrørende tilknytning, respekt, omsorg og mulighed for støtte. Karakterer fra 10. klasse repræsenterer et gennemsnit af karakterer fra 11 forskellige fag.</p> <p>Analyser gennemføres separat for piger og drenge. Sammenhængen og medierende faktorerers betydning afprøves ved hjælp af sti-analyse og mediationsanalyse.</p>	
Resultater/effekt		<p>Studiet bekræfter først og fremmest, at der er en signifikant sammenhæng mellem både internaliserede og eksternaliserede mentale helbredsproblemer og risiko for frafald. Derimod finder studiet ikke nogen signifikant direkte sammenhæng mellem lærer-elev-relationen målt i 10. klasse og risikoen for frafald i ungdomsuddannelse.</p> <p>Studiet viser dernæst at lærer-elev relationen medierer sammenhængen mellem mentale helbredsproblemer og frafald via relationens indflydelse på karakterer. En såkaldt dobbelt medieret sammenhæng.</p> <p>Det konkluderes på den baggrund, at lærer-elev-relationen har et potentiale for – gennem støtte af unge med mentale helbredsproblemer – at skabe grundlag for et bedre karakterniveau og derigennem være med til at øge deres mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse.</p> <p>Dog peger studiet på, at unge med mentale helbredsproblemer hverken oplever, at relationen til deres lærere er positiv eller støttende, og at denne oplevelse af manglende støtte bidrager signifikant til de faglige udfordringer, som gør sig gældende blandt denne gruppe af unge. Der er således potentiale for forbedring.</p>	
Definition af målgruppe		Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse inden for fem år efter at have afsluttet 10. klasse.	
VIVEs vurdering		HØJ KVALITET Studiet beror på et stort datagrundlag og en meget høj svarprocent, hvilket giver studiet en pålidelig udsagnskraft. Studiet er ret enestående i sit fokus på lærer-elev-relationen og karakterer som en dobbelt medierende sammenhæng mellem	

Artikel 11	(Holen et al., 2017): A chance Lost in the Prevention of School Dropout? Teacher-Student Relationships Mediate the Effect of Mental Health Problems on Noncompletion of Upper-Secondary School. European Journal of Special Needs Education, 29:1, 16-28.
	mentale helbredsproblemer og risiko for frafald. Derfor bruger forfatterne en del plads på at diskutere fundene i relation til tidligere forskning, der ser på mere direkte sammenhænge mellem eksempelvis lærer-elev-relationen og karakterer, og mellem mentale helbredsproblemer og lærer-elev-relationen. Denne placering af resultatet i en større litteratur af relevans for emnet styrker ligeledes studiets samlede pålidelighed.
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 12	(Pijl et al., 2014): Students with special educational needs in secondary education: are they intending to learn or to leave?, European Journal of Special Needs Education, 29:1, 16-28
Formål/indsats	Studiet fokuserer på unge med særlige behov og betydningen af sociale relationer til forældre, jævnaldrende og lærere for deres intention om at falde fra uddannelsesforløb
Datagrundlag	Analyserne benytter et sample bestående af elever uden særlige behov (N = 1.873) samt elever med særlige behov (N = 132). Alle er 16 eller 17 år gamle på deltagelsestidspunktet, i gang med ungdomsuddannelse og bosat i en større region i Norge.
Design og metode	<p>Studiet anvender et kvantitativt komparativt survey-design, hvor intention om frafald blandt unge med og uden særlige behov sammenlignes.</p> <p>Studiet er baseret på to runder survey blandt målgruppen til afdækning af deres intention om frafald samt sociale relationer. Begge forhold belyses gennem målgruppens svar på en række internationale standardiserede spørgsmål og skalaer og har endvidere valideret spørgeskemaet gennem indledende pilottest. Første survey opnåede en svarprocent på 64 %, mens anden runde opnåede svar fra 34 %.</p> <p>Intention om frafald studeres, mens de unge stadig er på studiet. Den afhængige variabel er operationaliseret ud fra ni spørgsmål, der er sammensat i en skala med interval fra 5-30. Eksempler på udsagn, fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "jeg overvejer ofte at gå ud af skolen" - "jeg føler, at jeg spilder tiden i skolen" - "jeg forstår ikke, hvad jeg laver i skolen" - "jeg overvejer ofte at gå ud af skolen pga. konflikter med mine lærere". <p>Til at analysere sammenhængen mellem sociale relationer og intention om frafald anvendes multilevel regressionsanalyse. Der afrapporteres selvstændige resultater for tre grupper af unge med særlige behov: unge med specifikke indlæringsvanskeligheder (i læsning, matematik mv.), unge med generelle indlæringsvanskeligheder (svag begavelse) samt unge med adfærdsvanskeligheder.</p>
Resultater/effekt	<p>Analyserne viser, at unge med særlige behov udtrykker signifikant større intention om at falde fra uddannelse sammenlignet med jævnaldrende elever uden særlige behov.</p> <p>De forhold, som øver stærkest indflydelse på intentionen om frafald, er oplevelsen af manglende støtte fra lærere og ensomhed (ensomhed anvendes som indikator for manglende støtte fra klassekammerater). Dette fund gælder for begge grupper af unge.</p> <p>I gruppen med særlige behov er ensomhed den vigtigste faktor blandt unge med specifikke indlæringsvanskeligheder, unge med generelle indlæringsvanskeligheder og i gruppen uden særlige behov, mens det for elever med adfærdsvanskeligheder er manglende støtte fra lærere, der øver størst indflydelse på intentionen om frafald. Over tid bliver ensomhed dog også vigtigere for den sidste gruppe.</p>
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en påbegyndt ungdomsuddannelse
VIVEs vurdering	<p>MIDDEL KVALITET</p> <p>Studiet forekommer stringent og velgennemført i anvendelsen af validerede spørgsmål og skalaer til at afdække selvvaliderede opfattelser af relationer og intentioner og frafald, ligesom der er anvendt indledende pilottest af survey. Dog vurderes udsagnskraften at være begrænset af det lokale fokus på en enkelt region i Norge og af en middelhøjt svarprocent. Studiets bortfaldsanalyse viser, at</p>

Artikel 12	
(Pijl et al., 2014): Students with special educational needs in secondary education: are they intending to learn or to leave?, European Journal of Special Needs Education, 29:1, 16-28	
	unge, der deltager i begge surveys, generelt klarer sig bedre fagligt, og i lavere grad end unge, som kun deltager i første survey, udtrykker en intention om at falde fra. Resultater fra anden runde må derfor betragtes som mere usikre end resultater fra første runde.
Emneområde	Målgruppens karakteristika
Artikel 13	
(Dæhlen, 2017): Completion in vocational and academic upper secondary school: The importance of school motivation, self-efficacy and individual characteristics.	
Formål/indsats	<p>Studiet undersøger betydningen af motivation og tro på egne evner for gennemførelse/frafald i henholdsvis erhvervsrettede og studieforberedende (gymnasiale) ungdomsuddannelser.</p> <p>Det undersøges, om unge, der gennemfører uddannelsesforløb, i højere grad end unge, som falder fra, er motiverede og udstyret med tro på egne evner og formåen, eller om muligheden for gennemførelse ikke påvirkes deraf, men alene forklares ved køn, opvækstvilkår og karakterer i grundskolen.</p>
Datagrundlag	En totalpopulation af unge elever født i Oslo i 1992 blev inviteret til at deltage i en survey. Analysen er baseret på 1.700 deltagere, svarende til ca. 66 % af totalpopulationen. På tidspunktet for deltagelse var de unge i gang med andet år af en ungdomsuddannelse.
Design og metode	<p>Designet beror på en kombination af surveydata, der afdækker skolemotivation og tro på egne evner og formåen, og registerdata, hvor unges uddannelsesforløb følges frem til 21 årsalderen.</p> <p>Motivation måles via en gennemsnitsscore på fire spørgsmål: "Jeg holder meget af at gå i skole", "Vi lærer mange spændende ting i skolen", "Jeg kan godt lide at gå i skole" og "Det er vigtigt for mig at få gode karakterer".</p> <p>Tro på egne evner og formåen måles ligeledes via gennemsnitsscore på følgende spørgsmål: "jeg tænker, jeg er ligeså klog som andre på min alder", "jeg er ret langsom til at lave mine lektier", "jeg klarer mig meget godt i skolen", "jeg har svært ved at finde svarene i skolen", "jeg føler, jeg er ret intelligent".</p> <p>Sammenhængen mellem motivation og gennemførelse/frafald undersøges ved hjælp af trinvis binær logistisk regression og omregnes til average marginal effects (AME).</p> <p>Som afhængig variabel anvendes en dikotomiseret opgørelse af, om de unge har gennemført/er faldet fra ungdomsuddannelse ved alder 21.</p> <p>Sammenhængen kontrolleres for køn, en række baggrundsforhold samt grundskolekarakter (opgjort i pointsystem).</p> <p>Der gennemføres separate analyser for unge på forskellige uddannelsesspor.</p>
Resultater/effekt	<p>Studiet viser først, at 67 % og 88 % af de deltagende unge henholdsvis gennemførte en erhvervsrettet og en akademisk rettet ungdomsuddannelse i 21 årsalderen. Spørgsmålet er, om motivation og tro på egne evner og formåen spiller en rolle.</p> <p>Studiet viser, at motivation og tro på egne evner styrker gennemførelsen blandt unge på de studieforberedende spor.</p> <p>For unge på erhvervsrettede spor fremkommer grundskolekarakterer som eneste signifikante forklarende faktor for gennemførelse.</p> <p>Dæhlen (2017) konkluderer, at udfordringen for unge på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser ikke synes at være, at deres relativt set lave motivation og tro på egne evner får betydning for deres gennemførelse. Snarere synes risikoen for at falde fra at være grundlagt længe, før de påbegynder en ungdomsuddannelse – relateret til deres tidligere skolepræstation og erfaring. Hvilket igen kan forklare deres lave motivation og tro på egne evner efterfølgende.</p> <p>Dæhlen (2017) anbefaler afslutningsvist, at resultaterne eksempelvis giver anledning til at overveje justeringer i det erhvervsrettede spor, som er mere akademiseret i dag end tidligere, eller til at udvikle/tilbyde alternative uddannelsesveje til unge, som enten har for vanskeligt ved eller ikke finder interesse i indholdet i erhvervsrettede og akademiske ungdomsuddannelser.</p>
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført ungdomsuddannelse ved 21 årsalderen

Artikel 13		(Dæhlen, 2017): Completion in vocational and academic upper secondary school: The importance of school motivation, self-efficacy and individual characteristics.	
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET	<p>Studiet inkluderer udelukkende unge fra Oslo, hvilket gør det vanskeligt at vurdere resultaternes mere generelle relevans. At studiet er survey-baseret, gør det udsat for en række yderligere usikkerheder relateret til samplet. Forfatteren fremhæver selv, at samplingstidspunktet – to år inde i en ungdomsuddannelse – afskærer gruppen af unge, som falder fra inden da. Dog topper frafaldet først umiddelbart efter to år. Koblingen til registerdata, med mulighed for test af en række forklarende variable, er med til at styrke survey-designets pålidelighed, men det kan ikke udelukkes, at billedet ville være anderledes, hvis tidlige frafaldne havde været repræsenteret. Det skaber en usikkerhed om resultatets validitet. At studiet bekræfter tilsvarende fund vedrørende de grundskolekarakterers betydning for frafald, øger dog studiets troværdighed.</p>	
Emneområde	Målgruppens karakteristika		
Artikel 14		(Frostad et al., 2015): Losing all interest in school: social participation as a predictor of the intention to leave upper secondary school early. I: Scandinavian Journal of Educational Research, 2015. Vol. 59, No. 1, 110–122.	
Formål/indsats	Studiet undersøger, hvilke faktorer der har betydning for unges "intention om frafald" på ungdomsuddannelser.	<p>Studiet undersøger frafaldsprocessen og adresserer særligt betydningen af socialt engagement med klassekammerater for denne proces. Forventningen er, at unge med et højt socialt engagement i lavere grad udvikler en intention om frafald.</p>	
Datagrundlag	Analysen er baseret på et ikke-tilfældigt lejlighedssample blandt 16-årige norske elever (N = 2.045) bosat i regionen Sør-Trøndelag. Surveyen opnåede en svarprocent på 64 %.		
Design og metode	Det kombinerede survey-/registerdesign anvender faktoranalyse og multilevel regressionsanalyse til at undersøge sammenhænge mellem forskellige forklarende faktorer og en (skalabaseret) afhængig variabel "intention om frafald".	<p>Først kontrolleres sammenhængen for tidligere etablerede forhold, herunder køn, forældrenes uddannelse, tidligere skolepræstationer og lærerstøtte. Dernæst kontrolleres for "nye" variable, der indikerer betydningen af accept, venskab og ensomhed.</p> <p>Accept, venskab og ensomhed operationaliseres ud fra forskellige spørgsmål til tre forskellige skalaer. Det undersøges, om regressionsmodellens forklaringskraft forbedres ved inklusion af nye variable.</p>	
Resultater/effekt	Studiet viser, at manglende støtte fra lærere samt en oplevelse af ensomhed i skolemiljøet signifikant øger sandsynligheden for intentionen om at falde fra uddannelse, mens anerkendelse blandt og venskab med jævnaldrende klassekammerater havde minimal betydning for intention om frafald. Blandt de inkluderede baggrunds faktorer (køn, forældres uddannelse og skolepræstation fra grundskolen) viser tidligere skolepræstationer at have størst betydning for intentioner om frafald.	<p>Forfatterne argumenterer for, at fokus på unges 'intentioner', i sammenhæng med deres sociale og faglige integration i klassemiljøet, er vigtig i forhold til at udvikle indsatser målrettet frafaldstruede unge.</p>	
Definition af målgruppe	Studiet inddeler den uddannelsesmæssige restgruppe i tre kategorier: (1) de, der forlader uddannelsen inden for fem år uden at gennemføre, (2) de, der stadig er i gang med uddannelse på 6. år og (3) de, som ikke består eksamen. Studiet fokuserer på den første gruppe, som antages at repræsentere 17 % af den samlede gruppe.	<p>Intention om frafald studeres, mens de unge stadig er på studiet og afdækkes via survey. Den afhængige variabel er operationaliseret ud fra ni spørgsmål, der er sammensat i en skala med interval fra 5-30. Eksempler på udsagn, fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "jeg overvejer ofte at gå ud af skolen" - "jeg føler, at jeg spilder tiden i skolen" - "jeg forstår ikke, hvad jeg laver i skolen" - "jeg overvejer ofte at gå ud af skolen pga. konflikter med mine lærere". 	
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET		

Artikel 14

(Frostad et al., 2015): Losing all interest in school: social participation as a predictor of the intention to leave upper secondary school early. I: Scandinavian Journal of Educational Research, 2015. Vol. 59, No. 1, 110-122.

Studiets afsæt i et lejlighedssample (som ikke er baseret på randomiseret udvælgelse), af unge i en enkelt region i Norge, skaber stor usikkerhed i forhold til resultaternes generaliserbarhed. Svarprocenten er god og skaber pålidelighed omkring resultaterne for det anvendte sample. Endelig repræsenterer Frostad et al. (2015) det eneste identificerede eksempel på at anvende "intentioner om frafald" som afhængigt udfaldsmål. Hvorvidt intentionen føres ud i livet, vides ikke, og målets evne til reelt at indfange en frafaldstruet gruppe er således også usikker og kræver yderligere afprøvning. Forfatterne peger desuden på, at de kvantitative skalaer for ensomhed, venskab og accept kunne drage fordel fra kvalitative opfølgninger for at forstå eventuelle overlappende eller modsætningsfyldte aspekter. VIVE vurderer at studiets kvalitet samlet set er middel.

Emneområde

Uddannelsesforløb

Artikel 15

(Bäckman et al., 2015): Early school leaving in Scandinavia: extent and labour market effects.

Formål/indsats

Studiet undersøger betydningen af ungdomsuddannelsernes organisering for den fremtidige tilknytning til arbejdsmarkedet blandt unge, som falder fra i uddannelsesforløbet.

Studiet interesserer sig specifikt for, om der er forskel på fremtidig arbejdsmarkedstilknytning afhængigt af, om frafaldet sker fra erhvervsuddannelser, der inkluderer arbejdspladspraktik, eller erhvervsuddannelser med skolebaseret praktik.

Baseret på omfanget af arbejdsmarkedspraktik i erhvervsuddannelserne rangeres de fire inkluderede lande med Danmark i top efterfulgt af Norge og Finland og med Sverige i bund, som repræsentant for en skolebaseret praktikmodel.

Datagrundlag

Studiet følger unge, som påbegynder ungdomsuddannelse 1994-2000. Analyser er baseret på totalpopulationer (Norge og Sverige) samt 10-20 % populationssamples (Danmark og Finland). I Danmark er gennemsnitsalderen for elever på erhvervsuddannelserne højere end i de resterende nordiske lande. Samplet medtager kun danske unge, som har påbegyndt deres uddannelsesforløb inden 25 årsalderen.

Arbejdsmarkedstilknytning måles syv år efter uddannelsesstart.

Design og metode

Studiet er kvantitativt og registerbaseret.

Problemstillingen undersøges ved hjælp af linear probability modellering (OLS-regression) i forhold til at estimere effekten af frafald på fremtidig arbejdsmarkedsstatus.

Det outcome, som defineres i forhold til arbejdsmarkedstilknytning, er NEET, dvs. det at stå uden for uddannelse og beskæftigelse.

Studiet afrapporterer arbejdsmarkedstilknytning – risiko for NEET - for følgende seks undergrupper:

- Gennemført akademisk spor (referencekategori)
- Gennemført erhvervsrettet spor
- Tidligt frafald fra akademisk spor (studieår 1 eller 2)
- Sent frafald fra akademisk spor (studieår 3+)
- Tidligt frafald fra erhvervsrettet spor (studieår 1 eller 2)
- Sent frafald fra erhvervsrettet spor (studieår 3+).

Risikoen kontrolleres desuden for forældrenes etnicitet, socioøkonomiske baggrundsfaktorer, køn, familiestatus.

Resultater/effekt

Studiet viser, at NEET-risikoen er mindst blandt unge danske mænd, der falder fra det erhvervsrettede spor. Sammenlignet med danske unge, som gennemfører det akademiske spor, har disse unge mænd 14 procentpoint højere NEET-risiko. I de andre lande ligger den forøgede risiko for samme gruppe mellem 18 og 23 procentpoint højere end referencegruppen.

Risikoen for NEET mindskes i alle lande, når frafaldet finder sted sent frem for tidligt i uddannelsesforløbet.

Forfatterne konkluderer, at lærlinge-/praktikpladsordningen hverken fungerer som en mekanisme til at nedbringe frafald, eller som en mekanisme der gør overgang til arbejdsmarkedet lettere for de, der falder fra. I stedet må lærlinge-/praktikpladsordningen suppleres af indsatser, som forebygger frafald, og støtte i de tilfælde, hvor frafald finder sted.

Artikel 15 (Bäckman et al., 2015): Early school leaving in Scandinavia: extent and labour market effects.

Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge uden uddannelse målt syv år efter påbegyndt ungdomsuddannelse. Målgruppen defineres på baggrund af et af fire udfald: <ul style="list-style-type: none"> - Tidligt frafald fra akademisk spor (studieår 1 eller 2) - Sent frafald fra akademisk spor (studieår 3+) - Tidligt frafald fra erhvervsrettet spor (studieår 1 eller 2) - Sent frafald fra erhvervsrettet spor (studieår 3+)
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET Studiets anvendelse af store registerdatasæt, hvor bias og bortfald ikke er en kilde til usikkerhed, inklusion af data fra fire nordiske lande samt opdeling i undergrupper af frafald baseret på uddannelsesspor samt timingen for frafald udgør alle store styrker for studiets udgivelseskraft. Studiet udmærker sig desuden ved at diskutere overvejelser bag og resultater fra en række robusthedsanalyser, som er kørt, vedrørende kilder, som kunne skabe bias i resultatet.
Emneområde	Uddannelsesforløb

Artikel 16 (Borgen & Borgen, 2015): Folk high schools and dropouts from upper secondary school: effects of non-academic investments in dropouts. I: School Effectiveness and School Improvement, 26:2, 153-168,

Formål/indsats	Studiet undersøger, om ophold på norske folkehøjskoler er et effektivt redskab i indsatsen for at få unge, der falder fra, til efterfølgende at gennemføre en ungdomsuddannelse.
Datagrundlag	Analyserne er baseret på et udtræk fra norske registre af alle unge født i 1985-1987, som på et tidspunkt er faldet fra en ungdomsuddannelse (N = 53.266).
Design og metode	Studiet gennemføres som et registerbaseret quasi-eksperimentelt design med brug af instrument variabel og regression til at estimere effekten af folkehøjskoler på gennemførelse af ungdomsuddannelse blandt unge, som tidligere er faldet fra. Studiets mål er således at identificere en kausal sammenhæng. Studiet estimerer effekten på to udfald, dels på gennemførelse af en erhvervsrettet ungdomsuddannelse, og dels gennemførelse af en studieforberedende ungdomsuddannelse (alment gymnasium). Effekten kontrolleres for en række baggrundsvariable, såsom etnicitet, forældrenes indkomst- og uddannelsesniveau, uddannelsesniveau ved tidligere frafald, værnepligt mv. Der gennemføres separate analyser for mænd og kvinder. Samplet af frafaldne opdeles i de, som har været på højskoleophold, og de, som ikke har. Effekt måles ved alder 23. Folkehøjskoler er støttet af den norske stat således, at studieophold er udgiftsfri. Støtten dækker ikke kost, logi, udflugter og materialer. Alle elever har dog mulighed for at optage et studielån, der dækker alle leveomkostninger. Et ophold er således tilgængeligt for alle uanset baggrund og økonomisk råderum.
Resultater/effekt	Studiet finder først og fremmest, at 39 % af samplet genoptager og gennemfører en ungdomsuddannelse, inden de fylder 23 år. Spørgsmålet er, om et højskoleophold øger indflydelse på dette. Studiet finder, at deltagelse i et folkehøjskoleophold (ca. ni måneders varighed) efter frafald fra en ungdomsuddannelse øger sandsynligheden for efterfølgende at gennemføre en studieforberedende ungdomsuddannelse - uanset køn. Studiet finder videre, at højskoleophold har en negativ effekt på, at unge mænd efterfølgende gennemfører en erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Højskoleophold ser således ud til for unge mænd at medføre retningskifte, da unge, som er faldet fra erhvervsrettede forløb, efterfølgende har øget sandsynlighed for at gennemføre en gymnasial ungdomsuddannelse. Forfatterne konkluderer, at fundet – den generelle positive effekt af et ikke-boglig højskoleophold - peger på, at et fokus på at udvikle sociale færdigheder og opbygge selvværd og motivation repræsenterer et reelt redskab i indsatsen over for frafald. Dog tager forfatterne forbehold for, at et stort optag af tidligere frafaldne kan ændre sammensætningen af gruppen så meget, at effekten forsvinder.
Definition af målgruppe	Studiet inkluderer unge, som ifølge de norske registre er mere end et semester bagud i forhold til standardprogression. Denne definition resulterer i et sample på 42 % af totalpopulationen af unge født i 1985-1987.

Artikel 16		(Borgen & Borgen, 2015): Folk high schools and dropouts from upper secondary school: effects of non-academic investments in dropouts. I: School Effectiveness and School Improvement, 26:2, 153-168,
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET	Studiet henter stor styrke i det registerbaserede quasi-eksperimentelle design, i en række robusthedsanalyser og kontroller for baggrundsvariable, hvilket skaber pålidelighed omkring resultaterne. Forfatterne tager selv forbehold for, at emnet er underbelyst, og at det således kan være vanskeligt at generalisere fundet. Derfor er anbefalingen, at fremtidige studier fortsat undersøger, hvorfor og i særlig grad hvordan højskoleophold virker.
Emneområde	Uddannelsesforløb	
Artikel 17		(Blondal & Adalbjarnardottir, 2014): Parenting in Relation to School Dropout Through Student Engagement: A Longitudinal Study. Journal of Marriage and Family, 2014: 778-795.
Formål/indsats	Studiets formål er at undersøge, hvorvidt forældrepraksisser i forhold til deres børns skolearbejde (grad af supervision, opmuntrende/accepterende, grad af autonomi) har effekt på, hvorvidt unge gennemfører en ungdomsuddannelse.	
Datagrundlag	Studiet anvender et sample (N = 835) af unge, som deltager i to runder med spørgeskema, dels som 14-årige (9. klasse), dels som 15-årige (10. klasse). Samplet repræsenterer 19 forskellige folkeskoler i Reykjavik, Island. Studiet opnår en svarprocent på 83 %. Studiet følger op på de unge ved alder 22.	
Design og metode	<p>Studiedesignet er longitudinelt og kobler survey- og registerdata. Sammenhænge analyseres ved hjælp af faktoranalyse og structural equation modellering. Den afhængige variabel er dikotom svarende til gennemført eller faldet fra.</p> <p>Sammenhængen mellem forældrepraksis og frafald/gennemførelse kontrolleres dels for de unges eget engagement i skolearbejde (manglende interesse i skolearbejde, negativ adfærd i skolen, manglende identifikation med skolekonteksten), dels for køn, socioøkonomiske baggrundsfaktorer samt skolepræstation i islandsk, engelsk og matematik (målt i 10. klasse).</p> <p>Forældrepraksis afdækkes via surveyvariable og operationaliseres gennem unges svar på udsagn såsom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Min mor/far får mig til at gøre mit bedste, i hvad end det er" - "Jeg kan regne med hjælp fra min mor/far, hvis jeg har behov" - "Når jeg får dårlige karakterer, gør min mor/far mit liv besværligt" <p>Resultater for deltagere (N = 835) sammenlignes med en gruppe af jævnaldrende ikke-deltagere (N = 175).</p>	
Resultater/effekt	<p>Studiet viser først og fremmest, at 29 % af de unge ikke har gennemført og ikke er i gang med en ungdomsuddannelse som 22-årige. Dernæst findes der en signifikant sammenhæng mellem unge med autoritative forældre og gennemførelse af en ungdomsuddannelse, sammenlignet med unge med mindre autoritative forældre.</p> <p>Sammenhængen er delvist medieret af de unges eget engagement, som er større blandt elever med autoritative forældre. Men sammenhængen vedbliver med at være der efter kontrol for tidligere skolepræstation.</p> <p>Studiet understreger, at et godt forældre-ung-forhold, i en bredere forstand end blot involvering i skolerelaterede support, kan være medvirkende faktor til at forbedre unges engagement i skolen, og derved reducere risikoen for frafald. Forfatterne drager desuden en parallel til andre fund, som peger på, at også en positiv lærer-elev-relation hænger sammen med et øget engagement i skolen blandt unge.</p>	
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført og ikke er i gang med en ungdomsuddannelse ved 22 års alderen.	
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET	Centrale forhold skaber forbehold for resultaterne i et ellers pålideligt studiedesign. Her skal nævnes, at bortfaldsanalysen viser, at de elever, som ikke deltog i begge surveys (ca. 18 % af totalpopulationen), havde en svagere skolepræstation ved alder 15 og en øget risiko for frafald, sammenlignet med gruppen, som resultaterne er baseret på. At variationen på risikofaktorer i studiepopulationen således er begrænset, kan resultere i, at de fundne sammenhænge overvurderes.
Emneområde	Uddannelsesforløb	

Artikel 18 (Gustafsson et al., 2017): Why Do Some Young Adults Not Graduate from Upper-Secondary School? On the Importance of Signals of Labour Market Failure. I: Scandinavian Journal of Educational Research, 1-20.

Formål/indsats	Studiets formål er at undersøge, om unge har en forøget risiko for frafald i ungdomsuddannelser, hvis de ser eksempler på, at voksne (forældre eller fra området, de bor i) ikke kan finde arbejde, til trods for at de har gennemført videregående uddannelser.
Datagrundlag	Studiet undersøger uddannelsesfrafald for alle unge født i 1985 (N = 30.514) i urbane områder i Sverige (Stockholm, Göteborg og Malmø).
Design og metode	Kvantitativt registerbaseret studie. Sammenhænge mellem forældre/voksnes situation uden for arbejdsmarkedet til trods for højt uddannelsesniveau og unges frafald undersøges ved brug af logistisk regression. Sammenhængen angives i odds ratios. Sammenhængen kontrolleres for forældrenes socioøkonomiske status, modtagelse af sociale ydelser samt etnicitet. Området, hvor de bor, defineres som et område, der er mindre end en kommune men større end en boligblok. De definerede områder har typisk mellem 4.000 og 10.000 indbyggere. Højtuddannede arbejdsløse voksne er forstået som forældre til de unge eller voksne i deres område, som har taget en videregående uddannelse men modtager kontanthjælp.
Resultater/effekt	Studiet viser indledningsvist, at 17 % af de unge mænd i populationen falder fra uddannelse, mens det gælder for 14 % af kvinderne. Sandsynligheden for, at unge ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, stiger for det første signifikant, hvis de vokser op med en forælder, der modtager kontanthjælp på trods af en videregående uddannelse. For det andet stiger sandsynligheden væsentligt med proportionen af arbejdsløse voksne med en videregående uddannelse (i deres områder eller deres forældre). Studiet konkluderer derved, at det kan være frugtbart at undersøge arbejdsmarkedets evne i et specifikt område til at tilbyde arbejde til personer med høj uddannelse, da dette kan være medvirkende til unges risiko for frafald på ungdomsuddannelsesforløb i samme område.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført gymnasiet i en alder af 21 år.
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET Studiet har en stor styrke i det registerbaserede datasæt, som stort set er fri for bortfald.
Emneområde	Uddannelsesforløb

Artikel 19 (Blondal & Adalbjarnardottir, 2012): Student disengagement in relation to expected and unexpected educational pathways. Scandinavian Journal of Educational Research. Vol. 56, No. 1, February 2012, 85-100

Formål/indsats	Studiet undersøger sammenhænge mellem manglende studie-engagement og frafald og søger at identificere/forudsige forventede og ikke-forventede udfald af uddannelsesforløb.
Datagrundlag	Analyserne benytter et sample af islandske unge 14-22-årige (N = 835), baseret på deres karakterer ved alder 15 samt opnået uddannelsesniveau ved alder 22.
Design og metode	Studiedesignet kobler survey-besvarelser vedrørende studie-engagement med registre vedrørende nationale test og uddannelsesniveau ved alder 22. Samplet opdeles på baggrund af grundskolekarakterer i grupper af henholdsvis forventede og ikke-forventede forløb. <ul style="list-style-type: none"> - Forventet gennemført (som efter forventning har gennemført en ungdomsuddannelse som 22-årig) - Ikke-forventede gennemført (som mod forventning har gennemført en ungdomsuddannelse som 22-årig) - Forventede frafaldne (som efter forventning er faldet fra ungdomsuddannelse som 22-årig) - Ikke-forventede frafaldne (som mod forventning er faldet fra ungdomsuddannelse som 22-årig).

Artikel 19		(Blondal & Adalbjarnardottir, 2012): Student disengagement in relation to expected and unexpected educational pathways. Scandinavian Journal of Educational Research. Vol. 56, No. 1, February 2012, 85–100	
		<p>Til hver gruppe kobles information om, hvorvidt der er sket en forandring fra alder 14 til 15 i den unges studie-engagement.</p> <p>To mål for manglende studie-engagement:</p> <p>1: adfærdsmæssigt (fx "jeg pjækker", "jeg kommer op at slås", "jeg er ikke forberedt i undervisningen")</p> <p>2: følelsesmæssigt (fx "jeg keder mig", "studierne interesserer mig ikke", "jeg har lyst til at stoppe").</p>	
Resultater/effekt		<p>Studiet viser, at udviklingen i studieengagement fra alder 14 til 15 kan have betydning for det uddannelsesniveau, den unge opnår ved alder 22. Det gælder især for de unge, som opnåede gode karakterer ved alder 15. Blandt ikke-forventede frafald viser studiet en stigende grad af manglende studie-engagement fra 14-15 årsalderen.</p>	
Definition af målgruppe		<p>Målgruppen defineres som unge der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse eller ikke var registreret som studieaktive ved alder 22.</p>	
VIVEs vurdering		<p>MIDDEL KVALITET</p> <p>VIVE vurderet at studiet er pålideligt for det anvendte sample. Det longitudinale design kobler surveybesvarelser med registerdata på individniveau hvilket giver mulighed for at følge de samme individer over en lang periode, hvor konsekvenserne af deres udtrykte studiemotivation i 14 og 15 års alderen "efterprøves" på registerdata i 22 års alderen. Der er dog ikke grundlag for at betragte resultatet som generaliserbart til andet end den islandske kontekst.</p>	
Emneområde		<p>Mønsterbrud</p>	
Artikel 20		(Lundahl et al., 2015): No particular way to go: careers of young adults lacking upper secondary qualifications.	
Formål/indsats		<p>Artiklen fokuserer på det samlede forløb fra og med grundskole til efterfølgende overgange til ungdomsuddannelse og beskæftigelse blandt unge med afbrudte uddannelsesforløb.</p>	
Datagrundlag		<p>Analyserne er baseret på interview med 100 unge svenskere (50 % kvinder).</p>	
Design og metode		<p>Studiet er baseret på et kvalitativt dybdegående design med fokus på at indfange længerevarende karriereprocesser således, som de opleves og erfares af de unge interviewede.</p> <p>Analyserne er tematisk baseret på narrative fortællinger.</p>	
Resultater/effekt		<p>81 % af de unge har afbrudte ungdomsuddannelsesforløb bag sig. De resterende har afbrudt specielt tilrettelagte uddannelsesforløb.</p> <p>Interviewmaterialet skildrer sparsomme socioøkonomiske ressourcer og vanskelig familie situationer, indlæringsvanskeligheder og marginaliseringsprocesser i skolen. De unges afbrudte uddannelsesforløb medfører ofte arbejdsløshed, økonomiske problemer og forstærker en oplevelse af personlig fiasko.</p>	
Definition af målgruppe		<p>Målgruppen defineres som unge der i begyndelsen af 20'erne (interviewpersoner er i gennemsnit 21,5 år gamle) ikke har gennemført en ungdomsuddannelse (upper secondary education).</p>	
VIVEs vurdering		<p>HØJ KVALITET</p>	
Emneområde		<p>Kvalitative studier: målgruppens karakteristik (social baggrund)</p>	
Artikel 21		(Ottosen et al., 2019): From a sense of failure to a proactive life orientation: First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian youth	
Formål/indsats		<p>Studiet undersøger beslutningen om og erfaringer med tidligt frafald fra uddannelse samt forventninger til fremtiden blandt norske elever.</p>	
Datagrundlag		<p>Studiet bygger på interview med seks kvinder og syv mænd i 16-21 årsalderen, som er faldet fra deres uddannelse i løbet af det første år.</p>	
Design og metode		<p>Studiedesignet er kvalitativt og beror på bearbejdelse af interviewmateriale på baggrund af systematisk tekstkondensering. Det resulterede i to primære kategorier:</p>	

Artikel 21	
(Ottosen et al., 2019): From a sense of failure to a proactive life orientation: First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian youth	
	A. en følelse af fiasko B. proaktiv livsorientering.
Resultater/effekt	Analyserne beretter om, at elever, som falder fra, oplever manglende initiativ, opbakning og struktur på hjemmefronten. Det afføder en passiv holdning til studierne, hvilket igen afføder dårlige karakterer og følelser af meningsløshed. Der har desuden manglet hjælp i skolemiljøet, og der berettes om dårlige sociale relationer. Fire unge indtager heroverfor en proaktiv rolle i forhold til fremtiden og har defineret alternative uddannelsesveje. De er hjulpet af et solidt velfungerende netværk – særligt inden for familien.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der afbryder ungdomsuddannelse i løbet af deres første studieår (high school).
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET
Emneområde	Kvalitativ: uddannelsesforløb (studiemotivation)
Artikel 22	
(Ramsdal et al., 2018): Long-term dropout from school and work and mental health in young adults in Norway: A qualitative interview-based study	
Formål/indsats	Studiet undersøger, hvilke faktorer der opleves at hænge sammen med dels at droppe ud af en ungdomsuddannelse, dels at gennemføre en ungdomsuddannelse.
Datagrundlag	Analyserne beror på interview med syv arbejdsløse nordmænd fire år efter, de faldt fra uddannelse, og sammenligner deres erfaringer og oplevelser med syv jævnaldrende nuværende elever. Interviewmaterialet inkluderer spørgsmål vedrørende mental sundhed.
Design og metode	Studiedesignet er kvalitativt design og kombinerer interview vedrørende studieerfaringer og oplevet helbred med kliniske interview – udført af en klinisk psykolog – der er i stand til at fastslå eventuelle diagnoser. De to interview pr. deltager er gennemført som hhv. narrative og kliniske. Det narrative interviewmateriale er bearbejdet med afsæt i grounded theory og åben kodning baseret på de tematikker, som er til stede i informanternes fortællinger. Forbehold for et lille sample – omend dybdegående analyse af alle cases.
Resultater/effekt	Studiet viser en overrepræsentation af kumulerede oplevelser og erfaringer med få ressourcer, lav grad af social støtte og internalisering af dårlig mental sundhed (udvikling af spiseforstyrrelser, social angst og indlæringsvanskeligheder) blandt unge, som dropper ud, sammenlignet med de jævnaldrende elever. Heroverfor beretter de elever om, hvordan omfattende social støtte har hjulpet dem til at overkomme både faglige, sociale og helbredsmæssige udfordringer undervejs i uddannelsesforløbet.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der afbryder en igangværende ungdomsuddannelse. Hvornår fastslås ikke i artiklen.
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET
Emneområde	Kvalitative studier: uddannelsesforløb (sociale relationer)
Artikel 23	
(Bunting et al., 2017): Three Types of Tightrope Dance in the Comeback Process: Preliminary Findings from a Longitudinal Study of Young People at the Margins of Upper Secondary School in Norway	
Formål/indsats	Med udgangspunkt i termen 'balancegangs-biografier' stiller forfatterne sig kritisk over for at betragte nutidige ikke-lineære uddannelsesforløb som udtryk for, at unge ikke formår at forvalte deres frie valg.
Datagrundlag	Studiet er baseret på etnografiske interview med seks unge nordmænd og deres erfaringer med frafald og genoptagelse af erhvervsuddannelsesforløb.
Design og metode	Studiet udspringer fra et større forskningsprojekt designet som et longitudinelt etnografisk studie, hvor 70 unge følges fra 16-21 årsalderen og henover en periode på 10 år (2013-2023). En delmængde af disse (40) følger eller er droppet ud af en erhvervsuddannelse. 6 af disse unge danner grundlag for artiklens analyser.

Artikel 23		(Bunting et al., 2017): Three Types of Tightrope Dance in the Comeback Process: Preliminary Findings from a Longitudinal Study of Young People at the Margins of Upper Secondary School in Norway	
		Interview er udtryk for informanternes egen historie og er indsamlet ved brug af en indirekte interviewtilgang i, hvilke spørgsmål og samtaler udspringer direkte fra informantens kontekst.	
Resultater/effekt		Studiet identificerer tre typer af unge i en analyse af, hvordan strukturelle udfordringer påvirker deres forsøg på at komme tilbage på sporet. De karakteriseres som de <i>stabile</i> (som ser ud til at lykkes), de <i>usikre</i> (hvis succes er usikker) og de <i>rystende</i> (for hvem yderligere frafald virker sandsynligt). Karakteristisk for de stabile er et stærkt socialt støttende netværk, mens de usikre og rystende ikke oplever samme støtte, hverken relationelt eller institutionelt.	
Definition af målgruppe		Målgruppen defineres som unge der er faldet fra et eud-forløb mellem alder 16 og 21.	
VIVEs vurdering		MIDDEL KVALITET	
Emneområde		Kvalitative studier: målgruppens karakteristik (sociale relationer)	
Artikel 24		(Jóhannesson & Bjarnadóttir, 2016): Meaningful education for returning-to-school students in a comprehensive upper secondary school in Iceland. I: Critical Studies in Education, 57:1, 70-83	
Formål/indsats		Studiets formål er at forstå en specifik pædagogisk tilgang benyttet på et specifikt gymnasie i Island. Denne tilgang er rettet mod unge, som er frafaldet andre gymnasier. Studiet vurderer, hvorvidt denne tilgang kan fastholde de unge i gymnasiet.	
Datagrundlag		Studiets sample (N = 8) består af islandske gymnasieelever i alderen 20-24 år. Alle havde et eller flere frafald bag sig.	
Design og metode		Kvalitativ tilgang. Interview. Ikke longitudinelt studie, derved vides det ikke, om de elever gennemfører uddannelsen, men blot at de forventer at gøre dette. Den pædagogiske tilgang består af: 1) en understøttende undervisning og syn på eleverne, 2) en online studie-platform, som de elever kan benytte og 3) formativ vurdering (frem for karakterer) og ingen års-eksaminer.	
Resultater/effekt		Studiet viser, at de unge bliver fastholdt på gymnasiet, der benytter denne pædagogiske tilgang, og peger på vigtigheden af at undersøge forskellige pædagogiske tilganges effekt på frafald i gymnasiet.	
Definition af målgruppe		Målgruppen defineres som unge der er faldet fra gymnasiet inden de fylder 20 år.	
VIVEs vurdering		MIDDEL KVALITET	
Emneområde		Kvalitative studier: uddannelsesforløb (studiestruktur)	
Artikel 25		(Görlich & Katznelson, 2015): Educational trust: relational and structural perspectives on young people on the margins of the education system, Educational Research, 57:2, 201-215,	
Formål/indsats		Formålet med studiet er metodisk, og undersøger kvaliteten af at ændre fokus fra de unge selv (egne kompetencer, selvforståelser) til at forstå disse i et relationelt perspektiv (mellem uddannelsessystemet og de unge) i Danmark.	
Datagrundlag		Samplet (N = 20) består af 20 danske unge, som enten er droppet ud af og har genoptaget en ungdomsuddannelse eller anses som værende i risiko for frafald. De er i alderen 17-24 år.	
Design og metode		Kvalitativt studie. 40 semi-strukturerede kvalitative interview (to med hver ung) samt observationer. Samplet stammer fra et projekt, som forsøger at få unge i uddannelse/beholde dem, som er på vej ud. Studiet udvikler begrebet om uddannelsesmæssig tillid med afsæt i teorier om relationel tillid	
Resultater/effekt		Studiet finder, at de unge har mistillid til uddannelsessystemet i tre forskellige kategorier: 1) systemets anerkendelse af de unge, 2) systemets rigiditet og 3) udvikling af kompetencer (mistillid opstår, når dette ikke er muligt, eksempelvis ved mangel på praktikpladser). På denne baggrund argumenterer undersøgelsen for,	

Artikel 25		(Görlich & Katznelson, 2015): Educational trust: relational and structural perspectives on young people on the margins of the education system, Educational Research, 57:2, 201-215,
	at fokus bør ændres fra de unge selv til deres relation (tillid/mistillid) til uddannelsessystemet, da dette forhold mellem de unge og uddannelsessystemet kan være medvirkende til de unges gennemførelse af og frafald fra uddannelse.	
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der afbryder en ungdomsuddannelse inden den er gennemført	
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET	
Emneområde	Kvalitative studier: uddannelsesforløb (sociale relationer)	
Artikel 26		(Nielsen, 2016): Engagement, conduct of life and dropouts in the Danish vocational education and training (VET) system. Journal of Vocational Education & Training, 68:2, 198-213,
Formål/indsats	Studiet sætter fokus på frafald som en proces snarere end en enkeltstående hændelse gennem undersøgelser af skoleengagement og mangel på samme.	
Datagrundlag	Analysen beror på interview med 160 danske elever (64 % mænd) på danske erhvervsuddannelser, som er vurderet at være i risiko for frafald.	
Design og metode	<p>Det kvalitative design beror på omfattende interviewmateriale blandt 160 elever på erhvervsuddannelsernes grundforløb (gennemsnitsalder 19 år). 54 blev geninterviewet cirka et år efter med fokus på overvejelser om frafald mv. Tre fjerdedel af de interviewede er samlet ud fra registerbaserede risikofaktorer for frafald såsom kvinder i mandefag, mænd i kvindefag, elever, som ikke bor med begge forældre (ved alder 15), elever, hvis forældre har lavt uddannelsesniveau samt unge med etnisk minoritetsbaggrund. Den resterende fjerdedel er samlet blandt andre elever.</p> <p>Begrebsmæssigt er studiet inspireret af kritisk psykologi, som ser dette som et element, der udvikler sig over tid i sammenhæng med forskellige kontekster i den unges liv, snarere end at betragte skoleengagement som noget iboende eller manglende i individet – eller i uddannelsesstedet som institution.</p>	
Resultater/effekt	Analyserne peger på, at det er centralt at forstå sammenhængen mellem skoleengagement og de elevers engagement i forskellige kontekster uden for uddannelsesmiljøet: venskabsrelationer, fritidsinteresser, familieliv og konflikter, manglende praktikaliteter. Det, der sker i andre kontekster, er medvirkende til at skabe udfordringer men også muligheder for skoleengagement. Uddannelsesinstitutioner bør tilbyde praktisk hjælp til at integrere studieliv og det, som sker i andre dele af den unges liv, snarere end at fokusere på de unges motivation.	
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge med intentioner om frafald fra igangværende erhvervsuddannelse	
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET	
Emneområde	Kvalitative studier: Uddannelsesforløb (studiemotivation)	
Artikel 27		(Grønberg, 2015): "It's like the immigrants stick together, the stupid ones, and the ones who wants to learn something": Dynamics of peer relations, social categories, and dropout in vocational educational training. International Journal of Qualitative Studies in Education, 28:5, 514-532
Formål/indsats	Formålet med studiet er at undersøge, hvordan elevers identitet er konstitueret i forhold til sociale kategorier, og hvordan dette har indflydelse på de unges uddannelsesforløb på en mekanikeruddannelse i Danmark.	
Datagrundlag	Studiets sample (elever: N = 15, undervisere/andre: N = 7) består af unge og deres undervisere. De unge i studiet er i alderen 16-28 år	
Design og metode	<p>30 ugers etnografisk studie, hvor forskeren var indskrevet og deltog på samme mekanikeruddannelse som de unge. Deltagerobservation.</p> <p>Derudover semi-strukturerede kvalitative interview med de elever (N = 15), lærere (N = 5), skoleleder (N = 1) og skolerådgiver (N = 1).</p>	
Resultater/effekt	Studiet finder, at sociale kategoriseringer som etnisk/ikke etnisk dansk samt seriøs/useriøs kan være medvirkende til et deterministisk narrativ om uddannelses-	

Artikel 27

(Grønberg, 2015): "It's like the immigrants stick together, the stupid ones, and the ones who wants to learn something": Dynamics of peer relations, social categories, and dropout in vocational educational training. International Journal of Qualitative Studies in Education, 28:5, 514-532

frafald. Studiet konkluderer derved vigtigheden af refleksion over disse sociale kategoriseringer og argumenterer for, at disse kategorier ikke er faste men kan ændres.

Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge der er karakteriseret af en af følgende situationer: <ul style="list-style-type: none"> - Manglende fremmøde ved uddannelsesstart - Frafald umiddelbart efter uddannelsesstart - Frafald begrundet i forkert uddannelsesvalg - Frafald på grund af pludselige hændelser (ulykke, forældreskab, kriminalitet) - Frafald på grund af omvalg - Frafald på grund af manglende praktikplads.
VIVEs vurdering	MIDDEL KVALITET
Emneområde	Kvalitative studier: uddannelsesforløb (sociale relationer)

Artikel 28

(Tanggaard, 2013): An exploration of students' own explanations about dropout in vocational education in a Danish context, Journal of Vocational Education & Training, 65:3, 422-439

Formål/indsats	Formålet med studiet er at undersøge unges egne refleksioner over og forklaringer på frafald og frafaldsprocesser og derigennem levere et kritisk perspektiv på gældende politiske og normative forestillinger om, at frafald primært er en problematik, der knytter sig til individuelle risikofaktorer.
Datagrundlag	Analyserne er baseret på kvalitative interview med 106 danske elever på forskellige erhvervsrettede grundforløb, som er vurderet i risiko for frafald.
Design og metode	Studiet er designet som en kvalitativ interviewundersøgelse, hvor et stort antal interviewdeltagere er vægtet frem for en mere etnografisk tilgang med deltagerobservation. Tre fjerdedel af deltagerne er vurderet i risiko for frafald og er samlet på baggrund af kvantitative risikofaktorer såsom kvinder i mandefag, mænd i kvindefag, elever, som ikke bor med begge forældre (ved alder 15), elever, hvis forældre har lavt uddannelsesniveau samt unge med etnisk minoritetsbaggrund. Den resterende fjerdedel er samlet blandt andre elever.
Resultater/effekt	Studiet viser, at frafald – set fra de unges perspektiv – er relateret til vanskeligheder ved at opnå adgang til praktikpladser, at der sker en selektion dels foranstaltet af lærere, dels af erhvervene selv. Studiet retter derved en kritik mod inklusions- og eksklusionsmekanismer på danske erhvervsuddannelser.
Definition af målgruppe	Målgruppen defineres som unge med intentioner om frafald fra igangværende erhvervsuddannelse.
VIVEs vurdering	HØJ KVALITET
Emneområde	Kvalitative studier: uddannelsesforløb (studiestruktur)

Artikel 29

(Jäppinen, 2010): Prhændelseing early leaving in VET: distributed pedagogical leadership in characterising five types of successful organisations, Journal of Vocational Education & Training, 62:3, 297-312

Formål/indsats	Studiet giver en karakteristik af de 14 bedst rankede finske udbydere af erhvervsuddannelser med det formål at udlede organisatoriske fællestræk på tværs af uddannelsesstilbud.
Datagrundlag	Samplet består af seks store og multidisciplinære, fire mellemstore eller små samt fire enkelt-disciplinære udbydere. De 14 udbydere repræsenterer over 30 forskellige erhvervsskoler. De ligger alle i top i forhold til et lavt niveau af frafald blandt elever.
Design og metode	Studiedesignet er et kvalitativt "best case"-scenarie. Det inkluderer 14 finske eksempler på uddannelsesudbydere med lavt frafald – målet er, at andre kan lære af deres praksis. De 14 udbydere repræsenterer 15.000 ud af i alt 130.000 finske erhvervsskoleelever.

Artikel 29

(Jäppinen, 2010): Prhændelseing early leaving in VET: distributed pedagogical leadership in characterising five types of successful organisations, Journal of Vocational Education & Training, 62:3, 297-312

Empirien består af spørgeskemaer, interview og dokumentanalyse blandt de 14 udbydere.

Analysen anvender fænomenet "distributed pedagogical leadership (DPL) som en teoretisk linse, hvorigennem de enkelte organisationers præstation på frafald fortolkes.

Resultater/effekt

Forfatterne finder en stor forekomst af "distributed pedagogical leadership" (DPL) på tværs af de 14 udbydere. Et særkende er en systematisk deling af pædagogisk praksis med fokus på at nedbringe frafald. Det kommer eksempelvis til udtryk i en stærk teambaseret styring. Der identificeres fem forskellige typer af stærke DPL-skoler:

- Arbejdslivsorienterede
- Netværks- og teambaserede
- Hyggelige og traditionelle
- Vejledningsorienterede
- Innovative – nytænkende

Definition af målgruppe

Målgruppen defineres som unge der afbryder en ungdomsuddannelse inden den er gennemført

VIVEs vurdering

HØJ KVALITET

Emneområde

Kvalitative studier: uddannelsesforløb (studiestruktur)

Artikel 30

(Jørgensen, 2015): Some boys' problems in education: – what is the role of VET?

Formål/indsats

Formålet med studiet er at undersøge uddannelsesfrafaldet for unge mænd på erhvervsrettede uddannelser i Danmark i forhold til opbygningen af uddannelsen (dvs. at to tredjedel er betalt praktik).

Datagrundlag

Studiet anvender et sample (N = 106) af danske mænd og kvinder, som studerede på otte forskellige erhvervsskoler i Danmark i 2009-10. Alle er defineret som i risiko for frafald.

Design og metode

106 kvalitative interview suppleret af etnografisk observation på skolerne. Halvdelen af de elever var interviewet igen efter 6 måneder. To tredjedel var mandlige elever.

Tre fjerdedel af interviewdeltagerne er vurderet i risiko for frafald og er samlet på baggrund af kvantitative risikofaktorer såsom kvinder i mandefag, mænd i kvindefag, elever, som ikke bor med begge forældre (ved alder 15), elever, hvis forældre har lavt uddannelsesniveau samt unge med etnisk minoritetsbaggrund. Den resterende fjerdedel er samlet blandt andre elever.

Alle informanter blev interviewet om deres sociale baggrund og tidligere skoleerfaringer, deres erfaring med erhvervsuddannelser, undervisning og praktik og om deres fremtidsplaner.

Resultater/effekt

Undersøgelsen konkluderer for det første, at social ulighed (social baggrund) og mangel på praktikpladser er de primære forklaringsfaktorer for frafald blandt danske elever på de erhvervsfaglige uddannelser.

For det andet viser undersøgelsen, at de fleste elever oplever uddannelsesformen som et værdifuldt alternativ til anden uddannelse. Imidlertid oplevede en stor del af de unge, at social differentiering (vennegrupper) og institutionel differentiering (klasseniveau-inddelinger) placerede de unge i en position af forhøjet risiko for frafald, da dette var medvirkende til negative selvopfyldende profetier.

Definition af målgruppe

Målgruppen defineres som unge med intentioner om frafald fra igangværende erhvervsuddannelse.

VIVEs vurdering

HØJ KVALITET

Emneområde

Kvalitative studier: målgruppens karakteristika (studiestruktur)

Bilag 1   Supplerende litteratursøgning

Bilaget omfatter resultatet af en supplerende litteratursøgning gennemført i februar 2020, i Den Danske Forskningsdatabase, SWEpub, Nora samt bibliotek.dk. De inkluderede søgetermer, dækker "frafald", "frafald og ungdomsuddannelse", "frafald og uddannelse". Søgningen resulterer i 73 hits, hvoraf størstedelen er sorteret fra. Frasortering er sket, hvor det undersøgte frafald ikke har med ungdomsuddannelser at gøre, hvor undersøgelsens fokus er på frafald fra specifikke fag (eksempelvis læreruddannelse, social- og sundhedsuddannelse og sygeplejeuddannelse), hvor bidragene ikke er fagfællebedømt, hvor publikationen er defineret som populær- og ikke videnskabelig formidling samt hvor undersøgelsens fokus er på politiske reformer og tiltag snarere end empirisk baseret analyse. Tilbage står 12 fagfællebedømte, videnskabelige tidsskriftsartikler, som forekommer relevante for denne kortlægning:

1. Allerup, P. (2012). Hvad kan folkeskolen gøre for at mindske frafaldet ved ungdomsuddannelserne? *Økonomi & Politik*, 85(2), 43–51. (Allerup, 2012)
2. Boje, J. D. (2018). Sorteringens forglemmelse - og heraf følgende absurditeter: galgenhumor, hykleri, benægtelse og bortforklaring. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, 2, 6–15. (Boje, 2018)
3. Brandt, L. I., & Larsen, K. (2016). Vanskelig opvækst: en ressource i arbejdet med det vanskelige. *Praktiske Grunde. Nordisk Tidsskrift for Kultur Og Samfundsvidenskab*, 1–2, 81–96. (Brandt & Larsen, 2016)
4. Helgøy, I., Homme, A., Holen, S., & Lødding, B. (2019). One size fits all? *Nordiske Organisationsstudier*, 21(1), 58–80. (Helgøy, Homme, Holen, & Lødding, 2019)
5. Jensen, B. L. (2011). Parat til uddannelse. *Paideia*, 2, 15–27. (B. L. Jensen, 2011)
6. Jonasson, C., Klitmøller, J., & Grønborg, L. (2010). Situerede perspektiver på ungdom, uddannelses politik og frafald i erhvervsuddannelserne. *Psyke & Logos*, 31, 87–106. (Jonasson, Klitmøller, & Grønborg, 2010)
7. Jørgensen, C. H. (2012). Manglende ungdomsuddannelse - årsager og løsninger. *Samfundsøkonomen*, 2, 24–29. (Jørgensen, 2012)
8. Jørgensen, C. H., & Nielsen, K. (2013). Frafald fra erhvervsuddannelserne - mod en mere nuanceret forståelse. *Utbildning & Lärande*, 7(1), 14–31. (Jørgensen & Nielsen, 2013)
9. Koudahl, P. (2013). Indre motivation eller ydre tvang: Hvordan bliver unge mennesker i stand til at foretage et kvalificeret uddannelsesvalg. *Gjallerhorn. Tidsskrift for Professionsuddannelser*, 16. (Koudahl, 2013)
10. Larsen, L., Wulf-andersen, T., Nielsen, S. B., & Mogensen, K. H. (2016). Udsatte unges uddannelsesdeltagelse: Tilhør og steder som teoretiske perspektiver. *Sociologi i Dag*, 46, 110–129. (Larsen, Wulf-andersen, Nielsen, & Mogensen, 2016)
11. Tanggaard, L. (2011). Kreative frafald. *Psykologisk Set*, 28(84), 37–43. (Tanggaard, 2011)
12. Tanggaard, L. (2012). "Man er blevet til noget" - Om frafaldsforebyggelse i erhvervsuddannelserne. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, 1, 51–59. (Tanggaard, 2012)

Litteratur

- Albæk, K., Asplund, R., Barth, E., Lindahl, L., von Simson, K., & Vanhala, P. (2015). *Youth unemployment and inactivity - A comparison of school-to-work transitions and labour market outcomes in four Nordic countries*. København: Nordic Council of Ministers.
- Allerup, P. (2012). Hvad kan folkeskolen gøre for at mindske frafaldet ved ungdomsuddannelserne? *Økonomi & Politik*, 85(2), 43–51.
- Andersen, S. H. (2017). *Disconnected youth: Past, present & future* (No. 116).
- Andrade, S. B., & Järvinen, M. (2017). More risky for some than others: negative life events among young risk-takers. *Health, Risk and Society*, 19, 387–410.
- Andreasen, L. B., Jensen, T. P., Larsen, K. H., Mogensen, K. B., Bøg, M., Jensen, A., & Nielsen Berth, M. (1997). *Unge uden uddannelse*.
- Bäckman, O., Jakobsen, V., Lorentzen, T., Österbacka, E., & Dahl, E. (2015). Early school leaving in Scandinavia: Extent and labour market effects. *Journal of European Social Policy*, 25(3), 253–269.
- Benchmarkingenhed, Ø. I. (2019). *Unge uden uddannelse eller beskæftigelse. Del 1*. 38.
- Benjaminsen, L., Andrade, S. B., Andersen, D., Enemark, M., & Birkelund, J. F. (2015). *Familie-baggrund og social marginalisering i Danmark – en registerbaseret kortlægning*. København.
- Blondal, K. S., & Adalbjarnardottir, S. (2012). Student Disengagement in Relation to Expected and Unexpected Educational Pathways. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(1), 85–100.
- Blondal, K. S., & Adalbjarnardottir, S. (2014). Parenting in Relation to School Dropout Through Student Engagement: A Longitudinal Study. *Journal of Marriage and Family*, 76(4), 778–
- Boje, J. D. (2018). Sorteringens forglemmelse - og heraf følgende absurditeter: galgenhumor, hykleri, benægtelse og bortforklaring. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, 2, 6–15.
- Bolvig, I., Jeppesen, T., Kleif, H. B., Østergaard, J., Iversen, A., Lips, N. B., ... Thodsen, J. (2019). *Unge uden job og uddannelse – hvor mange, hvorfor, hvorhen og hvorfor? En kortlægning af unge i NEET-gruppen*. København: VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Borgen, S. T., & Borgen, N. T. (2015). Folk high schools and dropouts from upper secondary school: Effects of non-academic investments in dropouts. *School Effectiveness and School Improvement*, 26(2), 153–168.
- Brandt, L. I., & Larsen, K. (2016). Vanskelig opvækst: en ressource i arbejdet med det vanskelige. *Praktiske Grunde. Nordisk Tidsskrift for Kultur Og Samfundsvidenskab*, 1-2, 81–96.
- Bunting, M., Halvorsen, T. A., & Moshuus, G. H. (2017). Three types of tightrope dance in the comeback process preliminary findings from a longitudinal study of young people at the margins of upper secondary school in Norway. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 4(2), 146–163.

- Christensen, G., Christensen, M. L., Mehlsen, L., Enemark, Morten Holm, & Jakobsen, V. (2019). *Tryghed og trivsel i udsatte boligområder*.
- Dæhlen, M. (2017). Completion in vocational and academic upper secondary school: The importance of school motivation, self-efficacy, and individual characteristics. *European Journal of Education, 52*(3), 336–347.
- Dæhlen, M., & Rugkåsa, M. (2018). Early school leaving in the care population—Differences by country of origin. *Child and Family Social Work, 23*(4), 717–725.
- Epinion. (2016). *International desk research om restgruppen*. København.
- Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Commission. (2011). *Early school leaving in Europe – Questions and answers. MEMO/11/52*. Bruxelles: European Commission.
- Frostad, P., Pijl, S. J., & Mjaavatn, P. E. (2015). Losing All Interest in School: Social Participation as a Predictor of the Intention to Leave Upper Secondary School Early. *Scandinavian Journal of Educational Research, 59*(1), 110–122.
- Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: representing problematic labour market transitions among early school-leavers. *Work, Employment & Society, 20*(3), 553–569.
- Glavind, N. (2005). *Lighed gennem uddannelse-hvordan er det gået?*
- Görlich, A., & Katznelson, N. (2015). Educational trust: Relational and structural perspectives on young people on the margins of the education system. *Educational Research, 57*(2), 201–215.
- Görlich, A., Katznelson, N., Görlich, A., Katznelson, N., Görlich, A., & Katznelson, N. (2015). Educational trust: relational and structural perspectives on young people on the margins of the education system. *Educational Research, 57*(2), 201–215.
- Grønborg, L. (2015). “... It’s like the immigrants stick together, the stupid ones, and the ones who want to learn something”: dynamics of peer relations, social categories, and dropout in vocational educational training. *International Journal of Qualitative Studies in Education, 28*(5), 514–532.
- Gustafsson, B., Katz, K., & Österberg, T. (2017). Why Do Some Young Adults not Graduate From Upper-Secondary School? On the Importance of Signals of Labour Market Failure. *Scandinavian Journal of Educational Research, 61*(6), 701–720.
- Hansen, E. J. (2003). *Uddannelsessystemerne i sociologisk perspektiv*. Hans Reitzels Forlag.
- Hardoy, I., & Schøne, P. (2013). Does the clustering of immigrant peers affect the school performance of natives? *Journal of Human Capital, 7*(1), 1–25.
- Helgøy, I., Homme, A., Holen, S., & Lødding, B. (2019). One size fits all? *Nordiske Organisationsstudier, 21*(1), 58–80.
- Hjorth, C. F., Bilgrav, L., Frandsen, L. S., Overgaard, C., Torp-Pedersen, C., Nielsen, B., & Bøggild, H. (2016). Mental health and school dropout across educational levels and genders: A 4.8-year follow-up study. *BMC Public Health, 16*(1), 1–12.
- Holen, S., Waaktaar, T., & Sagatun, Å. (2017). A Chance Lost in the Prevention of

- School Dropout? Teacher – Student Relationships Mediate the Effect of Mental Health Problems on Noncompletion of Upper Secondary School. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–17.
- Jäppinen, A. K. (2010). Preventing early leaving in vet: Distributed pedagogical leadership in characterising five types of successful organisations. *Journal of Vocational Education and Training*, 62(3), 297–312.
- Jensen, B. L. (2011). Parat til uddannelse. *Paideia*, 2, 15–27.
- Jensen, U. H., & Jensen, T. P. (2003). *Hvor gik det galt? Hvem er de unge, der ikke har en ungdomsuddannelse, og hvilke muligheder og barrierer er der for, at de kan komme i uddannelse eller få en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet?* 1–38.
- Jóhannesson, I. Á., & Bjarnadóttir, V. S. (2016). Meaningful education for returning-to-school students in a comprehensive upper secondary school in Iceland. *Critical Studies in Education*, 57(1), 70–83.
- Jonasson, C., Klitmøller, J., & Grønberg, L. (2010). Situerede perspektiver på ungdom, uddannelses politik og frafald i erhvervsuddannelserne. *Psyke & Logos*, 31, 87–106.
- Jørgensen, C. H. (2012). Manglende ungdomsuddannelse - årsager og løsninger. *Samfundsøkonomen*, 2, 24–29.
- Jørgensen, C. H. (2015). Some boys' problems in education – what is the role of VET? *Journal of Vocational Education and Training*, 67(1), 62–77.
- Jørgensen, C. H., & Nielsen, K. (2013). Frafall fra erhvervsuddannelserne - mod en mere nuanceret forståelse. *Utbildung & Lärande*, 7(1), 14–31.
- Kääriälä, A., Berlin, M., Lausten, M., Hiilamo, H., & Ristikari, T. (2018). Early school leaving by children in out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries. *Children and Youth Services Review*, 93, 186–195.
- Katznelson, N., Görlich, A., & Christensen, L. (2019). Handlestrategier blandt udsatte unge på kanten af det danske samfund. *Dansk Sociologi*, 30(1), 33–51.
- Kleif, H. B. (n.d.). *The temporality of being NEET - longitudinal evidence of NEET-occurrences among young adult Danes*.
- Koudahl, P. (2013). Indre motivation eller ydre tvang: Hvordan bliver unge mennesker i stand til at foretage et kvalificeret uddannelsesvalg. *Gjallerhorn. Tidsskrift for Professionsuddannelser*, 16.
- Larsen, L., Wulf-andersen, T., Nielsen, S. B., & Mogensen, K. H. (2016). Udsatte unges uddannelsesdeltagelse: Tilhør og steder som teoretiske perspektiver. *Sociologi i Dag*, 46, 110–129.
- Lindorf, M., Jensen, M. B., & Ramsløv, K. F. (2014). *Pligt til uddannelse? En analyse af unge kontanthjælpsmodtageres uddannelsesmønstre*.
- Lundahl, L., Lindblad, M., Lovén, A., Mårald, G., & Svedberg, G. (2015). No particular way to go: Careers of young adults lacking upper secondary qualifications. *Journal of Education and Work*, 28, 1–14.
- Lundetræ, K. (2011). Does Parental Educational Level Predict Drop-out from Upper Secondary School for 16- to 24-year-olds When Basic Skills are Accounted For? A Cross Country Comparison. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(6),

625–637.

- Markussen, E., Frøseth, M. W., & Sandberg, N. (2011). Reaching for the unreachable: Identifying factors predicting early school leaving and non-completion in norwegian upper secondary education. *Scandinavian Journal of Educational Research, 55*(3), 225–253.
- Nielsen, K. (2016). Engagement, conduct of life and dropouts in the Danish vocational education and training (VET) system. *Journal of Vocational Education and Training, 68*(2), 198–213.
- Ottosen, K. O., Goll, C. B., & Sørli, T. (2019). 'From a sense of failure to a proactive life orientation': First year high school dropout experiences and future life expectations in Norwegian youth. *International Social Work, 62*(2), 684–698.
- Pijl, S. J., Frostad, P., & Mjaavatn, P. E. (2014). Students with special educational needs in secondary education: Are they intending to learn or to leave? *European Journal of Special Needs Education, 29*(1), 16–28.
- Ramsdal, G. H., Bergvik, S., & Wynn, R. (2018). Long-term dropout from school and work and mental health in young adults in Norway: A qualitative interview-based study. *Cogent Psychology, 5*(1), 1–16.
- Regeringen. (2006). *Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi.*
- Regeringen. (2013). *Aftale om en reform af kontanthjælpssystemet – flere i uddannelse og job.*
- Ristikari, T., Merikukka, M., & Hakovirta, M. (2018). The significance of timing and duration of social assistance receipt during childhood on early adult outcomes. *Longitudinal and Life Course Studies, 9*(3), 312–326.
- Sagatun, Å., Heyerdahl, S., Wentzel-Larsen, T., & Lien, L. (2014). Mental health problems in the 10th. grade and non-completion of upper secondary school: The mediating role of grades in a population-based longitudinal study. *BMC Public Health, 14*(1), 1–13.
- Tanggaard, L. (2011). Kreative frafald. *Psykologisk Set, 28*(84), 37–43.
- Tanggaard, L. (2012). "Man er blevet til noget" - Om frafaldsforebyggelse i erhvervsuddannelserne. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift, 1*, 51–59.
- Tanggaard, L. (2013). An exploration of students' own explanations about dropout in vocational education in a Danish context. *Journal of Vocational Education and Training, 65*(3), 422–439.
- Undervisningsministeriet. *Aftale om bedre veje til uddannelse og job.*, (2017).
- Vauhkonen, T., Kallio, J., Kauppinen, T. M., & Erola, J. (2017). Intergenerational accumulation of social disadvantages across generations in young adulthood. *Research in Social Stratification and Mobility, 48*, 42–52.
- Winding, T. N., & Andersen, J. H. (2015). Socioeconomic differences in school dropout among young adults: The role of social relations. *BMC Public Health, 15*(1), 1–11.
- Østergaard, S. V., de Montgomery, C. J., & Thomsen, J.-P. (2016). Unge på kanten af uddannelsessystemet. In *Unge i Danmark - 18 år og på vej til voksenlivet: årgang 95 - forløbsundersøgelsen af børn født i 1995* (pp. 1–279).

VIVÉ

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD